

Қазақстан Республикасының химия өнеркәсібін дамыту жөніндегі 2010 - 2014 жылдарға арналған бағдарламаны бекіту туралы

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2010 жылғы 30 қыркүйектегі N 1001 Қаулысы.

"Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қазақстан Республикасын үдемелі индустриялық-инновациялық дамыту жөніндегі 2010-2014 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламаны іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2010 жылғы 14 сәуірдегі № 302 қаулысын іске асыру мақсатында Қазақстан Республикасының Үкіметі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ**:

1. Қоса беріліп отырған Қазақстан Республикасының химия өнеркәсібін дамыту жөніндегі 2010 - 2014 жылдарға арналған бағдарлама (бұдан әрі - Бағдарлама) бекітілсін.

2. Қазақстан Республикасы Индустрия және жаңа технологиялар министрлігі мүдделі министрліктермен, облыстардың, Астана және Алматы қалаларының әкімдерімен бірлесіп, Бағдарламада көзделген іс-шаралардың тиісінше және уақтылы орындалуын қамтамасыз етсін.

3. Жауапты орталық және жергілікті атқарушы органдар, ұлттық холдингтер, компаниялар және ұйымдар (келісім бойынша) "Салалық бағдарламаларды әзірлеу және мониторингілеу ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2010 жылғы 18 наурыздағы № 218 қаулысымен бекітілген Салалық бағдарламаларды әзірлеу және мониторингілеу ережесіне сәйкес Бағдарламаның іске асырылу барысы туралы ақпарат берсін.

4. Осы қаулының орындалуын бақылау Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары - Қазақстан Республикасының Индустрия және жаңа технологиялар министрі Ә.Ө. Исекешевке жүктелсін.

5. Осы қаулы қол қойылған күнінен қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасының
Премьер-Министрі

К. Мәсімов

Қазақстан Республикасы
Үкіметінің
2010 жылғы 30 қыркүйектегі
№ 1001 қаулысымен
бекітілген

Қазақстан Республикасының химия өнеркәсібін дамыту жөніндегі 2010 - 2014 жылдарға арналған бағдарлама

1. Бағдарламаның паспорты

Ескерту. 1-бөлімге өзгеріс енгізілді - ҚР Үкіметінің 20.12.2013 № 1378 қаулысымен.

Атауы Қазақстан Республикасының химия өнеркәсібін дамыту жөніндегі 2010 - 2014 жылдарға арналған бағдарлама
Өзірлеу үшін Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2010 жылғы 14 негіздеме сәуірдегі № 302 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасын үдемелі индустриялық-инновациялық дамыту жөніндегі 2010 - 2014 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламаны іске асыру жөніндегі Қазақстан Республикасы Үкіметінің іс-шаралар жоспарының 3-тармағы

Өзірлеуші Қазақстан Республикасы Индустрия және жаңа технологиялар министрлігі

Мақсаты Химия өнеркәсібінің одан әрі дамуына жағдай жасау
Міндеттері Бағдарламаның мақсатына мына міндеттерді іске асырған кезде қол жеткізілетін болады:

1. Жұмыс істеп тұрған кәсіпорындарды жаңғырту.
2. Озық технологиялар негізінде жаңа бәсекеге қабілетті химия өндірістерін құру.
3. Ішкі нарықты отандық өндірістің бәсекеге қабілетті, экспортқа бағдарланған қосылған құны жоғары химиялық өнімдерімен толтыру.
4. Ресурстық базамен қамтамасыз ету.
5. Тиімділігі жоғары технологияларды жасауға ғылым әлеуетін тарту арқылы химия өнеркәсібі кәсіпорындарының инновациялық белсенділігін арттыру.
6. Химия өнімдерінің экспорттық әлеуетін ұлғайту.
7. Білікті мамандармен қамтамасыз ету.

Іске асыру 2010-2014 ж.ж.

мерзімдері

Нысаналы Жалпы қосылған құнды нақты мәнде 2008 жылғы деңгейге индикаторлар қарағанда кемінде 70 % ұлғайту;

Химия өнеркәсібі өнімін экспорттау көлемін нақты мәнде 2008 жылғы деңгейге қарағанда 38 % ұлғайту.

Химиялық өнімдердің 6 жаңа түрін өндіруді ұйымдастыру.

Каустикалық сода өндіру көлемі кем дегенде 33 мың тонна.

Хлор өндіру - 9,6 мың тонна.

Тұз қышқылын өндіру - 45 мың тонна.

Натрий гипохлоритін өндіру - 6,6 мың тонна.

Минералды тыңайтқыштар өндіру - кем дегенде 1 млн. тонна.

Химиялық шикізатты өңдеу және байыту бойынша 4 нысанды іске қосу.

Күкірт қышқылын өндіру - 2527 мың тонна.

Жарылғыш заттарды өндіру көлемі - кемінде 15 мың тонна.

Гуматтар мен биопрепараттар өндіру - жылына 600 тонна.

Химия өнеркәсібі өнімдерінің өндірісіндегі еңбек өнімділігін нақты мәнде 2008 жылғы деңгейге қарағанда 2 есеге ұлғайту.

Қажетті Бағдарламаны іске асыруға 2010-2014 жылдары ресурстар меншікті және қарыз қаражаты, сондай-ақ бекітілген мен оларды республикалық бюджет шеңберіндегі қаражат қаржыландыру бағытталатын болады. көздері

2. Кіріспе

Қазақстан Республикасының химия өнеркәсібін дамытудың 2010 - 2014 жылдарға арналған салалық бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 19 наурыздағы № 958 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасын үдемелі индустриялық-инновациялық дамыту жөніндегі 2010 - 2014 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын іске асыру шеңберінде химия өнеркәсібінің одан әрі дамуына жағдай жасау мақсатында әзірленді.

Бағдарламаны әзірлеу "Қазақстан Республикасын" үдемелі индустриялық-инновациялық дамыту жөніндегі 2010 - 2014 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламаны іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2010 жылғы 14 сәуірдегі № 302 қаулысымен күшін жойған "Қазақстан Республикасының химия өнеркәсібін дамыту жөніндегі 2009 - 2015 жылдарға арналған іс-қимыл жоспарын (Жол картасын) бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2009 жылғы 6 мамырдағы № 641 қаулысымен көзделген саланы реформалау бойынша мемлекет қабылдаған шаралардың жалғасы болып табылады.

3. Ағымдағы жағдайды талдау

1. Сала жай-күйінің ағымдағы жағдайын, сондай-ақ осы саланың елдің әлеуметтік-экономикалық және қоғамдық-саяси дамуына әсерін бағалау

Әлемдік және отандық химия саласын салыстырмалы талдау осы саланың Қазақстан жағдайында даму үшін үлкен әлеуетке ие екенін көрсетті, сала өнімдерінің үлкен шоғыры іс жүзінде халық шаруашылығының барлық салаларында, сондай-ақ күнделікті тұрмыста пайдаланылуы мүмкін. Химия саласы бүкіл әлемде экономиканың нақты секторларының басқа салалары үшін шикізаттардың, жартылай өнімдердің, материалдардың ірі жеткізушілерінің бірі болып табылады.

Химия өнеркәсібіндегі өнеркәсіп санының және персонал санының өзгеруін талдау (2004 - 2009 жж.)

Көрсеткіштер	2004 ж.	2005 ж.	2006ж.	2007 ж.	2008 ж.	2009 ж.
"Химия өнеркәсібі" қызметінің негізгі түрі болып табылатын өнеркәсіптік кәсіпорындар саны	212	223	220	217	223	206
Негізгі қызмет персоналының саны, мың адам	16,1	14,0	13,6	13,6	14,2	14,8

2004 жылмен салыстырғанда 2005 жылы отандық химия өнеркәсібінде персонал саны анағұрлым төмендеді. Сонымен қатар, ұқсас кезеңде 11 өнеркәсіп іске қосылды. Қызметкерлер саны 2,1 мың адамға қысқаруы ірі кәсіпорындардың жабылуымен, өндірістер рентабельділігінің және айналым құралдарының жетіспеушілігімен негізделеді.

2009 жылғы жағдай бойынша өңірлерде ірі және орта химия кәсіпорындарының шоғырлануы төмендегідей:

Оңтүстік Қазақстанда органикалық және органикалық емес химия өнімдерін, минералдық тыңайтқыштар, тұрмыстық химия құралдарын, лактар мен бояулар өндіретін кәсіпорындар, сондай-ақ техногенді қалдықтарды өңдейтін кәсіпорындар орналасқан. Республиканың оңтүстігінде бір ірі кәсіпорын - "Қазфосфат" ЖІДС (Жамбыл облысы) орналасқан.

Батыс Қазақстанда органикалық және органикалық емес химия өнімдерін, жарылғыш заттар, минералдық тыңайтқыштар өндіретін кәсіпорындар орналасқан. Қазақстанның батысында екі ірі кәсіпорын - "ҚазАзот" ЖШС (Маңғыстау облысы) және "Ақтөбе хром қосылысы зауыты" АҚ (Ақтөбе облысы), сондай-ақ бір орта кәсіпорын - "Нитрохим" қазақстандық оқ-дәрілерді кешенді кәдеге жарату орталығы" ЖШС бар.

Солтүстік және Шығыс Қазақстанда органикалық және органикалық емес химия өнімдерін өндіретін, сырлар мен бояулар, полиэфирлі шайырлар, жарылғыш заттар, газға қарсы құралдар мен респираторлар, өсімдіктерді қорғау құралдарын және металлургиялық өндірістің қосалқы өнімі ретінде күкірт қышқылын өндіретін кәсіпорындар орналасқан. Республиканың бұл өңірінде орта кәсіпорындар орналасқан - "Каустик" АҚ (Павлодар облысы), "Орика - Қазақстан" АҚ, "Үлбі - ФторКешен" ЖШС, "Серебрянск бейорганикалық өндіріс зауыты" ЖШС (Шығыс Қазақстан облысы). Бұдан басқа, Шығыс Қазақстан облысында "Қазмырыш" АҚ (күкірт қышқылын шығаратын ірі металлургиялық кәсіпорын).

Орталық Қазақстанда органикалық емес және органикалық химия өнімдерін, лактар мен бояулар, жарылғыш заттар, өсімдіктерді қорғау құралдары мен тұрмыстық химия өнімдерін өндіретін кәсіпорындар орналасқан. Республиканың бұл өңірінде химия кәсіпорындарының үлкен саны, оның ішінде өндірістің жанама өнімі күкірт қышқылы болып табылатын металлургия саласының ірі кәсіпорындары ("Арселор Митал Теміртау" АҚ "Қазақмыс" корпорациясы" ЖШС, Қарағанды облысы), сондай-ақ Қарағанды облысындағы орташа кәсіпорындардың оннан астам - "Максам Қазақстан" ЖШС, "Вертекс-Инициатив" ЖШС, "Эгофом" ЖШС, "Alian Paint" ЖШС, "Гербицидтер" ЖШС, "Прогресс - Сельхозхим" ЖШС және де басқалары орналасқан.

Химия өнеркәсібі қызметінің көрсеткіштері

Көрсеткіштер	2004 ж	2005 ж	2006 ж	2007 ж	2008 ж.	2009 ж
Өнімді өндіру көлемі (тауарлар, қызметтер), млн. теңге	43 170	53 912	54 064	72 258	106 157*	85 542*
Нақты көлемінің индексі (бұдан әрі - НКИ), %	111,7	95,3	103,6	128,6	109,3	76,3
Саланың өнеркәсіптік өнімдердің жалпы көлеміндегі үлесі, %	1,1	1,0	0,8	0,9	1,1	1
Саланың өңдеуші өнеркәсіп өнімдерінің жалпы көлеміндегі үлесі, %	2,8	2,9	2,2	2,4	3,2	2,9
Жалпы қосылған құн (бұдан әрі - ЖҚҚ), млн. теңге	1 869,8	2 078,4	2 471,4	3 520,7	5 098,4	4 412,4
Саланың ЖІӨ-дегі үлесі, %	0,84	0,74	0,57	0,69	0,76	0,64

* - деректер экономикалық қызмет түрлерінің жаңа жіктеушісі бойынша келтірілген

2004 - 2008 жылдар аралығында экономикалық қызмет түрі бойынша өндіріс көлемінің артқаны байқалды. Бірақ дүниежүзілік рецессияның әсерінен 2009 жылы өндіріс көлемінің төмендегені байқалады. Қазақстан Республикасының Статистика агенттігінің деректері бойынша 2009 жылы өндірілген өнімнің жалпы көлемі - 85 542 млн. теңгені құрайды, 2008 жылы бұл көрсеткіш 20 615 теңгеге артық болды.*

2009 жылы өнімдердің НКИ 2008 жылмен салыстырғанда 23,7%-ға төмен. Бірақ, 2010 жылдың екінші тоқсанында 2009 жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда НКИ-нің өсімі 53 % құрады. Өндіріс көлемінің қалпына келуі байқалады.

Қазақстан Республикасы Статистика агенттігінің деректеріне сәйкес қазіргі уақытта қазақстандық химия кәсіпорындары ЖІӨ шамамен 0,76 % (2008 ж.) және 0,64% (2009 жылдың бірінші жартыжылдығында) өндіреді, алайда сала дамудың үлкен әлеуетімен сипатталады. Қазақстанда 2008 жылға дейін химия өнеркәсібінің өсу қарқыны жылына шамамен 5% құрады, қаржы дағдарысы саланың өнімін 3%-ға қысқартуға алып келді

Жалпы өнеркәсіптік өнімнің құрамындағы химия өнеркәсібінің үлесі 1 % айналасында болды. Мысалы 2007 жылы - 0,9 %, 2008 жылы - 1,1 %, 2009 жылы - 1,0%. Бұл ретте осы кезең ішіндегі өңдеуші өнеркәсіп өнімдерінің жалпы көлеміндегі химия өнеркәсібінің үлесі 2,4-тен 3 %-ға дейін құрады, атап айтқанда, 2007 жылы - 2,4 %, 2008 жылы - 3,2 %, 2009 жылы - 2,9 %.

Химия өнеркәсібінің ЖҚК соңғы жылдары: 2007 жылы 35 201,7 млн. теңгені, 2008 жылы - 50 982,4 млн. теңгені, 2009 жылы - 44 128,4 млн. теңгені құрады.

Тауар номенклатурасының бөлімдер бойынша экспорты

Көрсеткіштер	2004 ж	2005 ж	2006 ж	2007 ж	2008 ж	2009 ж
Тауар номенклатурасының бөлімдер бойынша экспорты, млн. теңге	*	*	*	*	12,4	6,7

*-деректер жоқ

Химия және онымен байланысты өнеркәсіп салалары өнімдерінің импорты

Көрсеткіштер	2004 ж	2005 ж	2006 ж	2007 ж	2008 ж	2009 ж
Химия және онымен байланысты өнеркәсіп салалары өнімдерінің 1 импорты, млн. теңге	120155	252030	295026	375358	221756	322789

Кедендік бақылау комитетінің деректері бойынша ағымдағы жылдың соңғы 6 айы ішінде импорт экспорттан әлдеқайда асып түсті, мысалы азот тыңайтқыштарының экспорты, фосфор тыңайтқыштарының, жарылғыш заттардың, пестицидтер мен дезинфекциялаушы және оларға ұқсас құралдар, бастапқы түрдегі стирол полимерлері - және басқалары: 14 382 мың АҚШ долл., химия өнімдерінің импорты осы позициялар бойынша - 221 934,8 мың АҚШ долл. құрады.

Химия өнімдерінің кейбір түрлері бойынша экспорт импорттан асып түседі, олардың арасында хром кені мен концентраттары, хром оксидтері мен гидроксидтері,

фосфор қышқылы және полифосфор қышқылдары - 231 773,7 мың АҚШ доллары. Импорт осы позициялар бойынша - 677,8 мың. АҚШ доллары.

Осылайша, химиялық өнімдер импорты құрылымында жоғары құны қосылған жоғарғы мөлшерлі өнімдер басым болса, экспорт құрылымында - қосылған құны төмен химиялық өнеркәсіптің негізгі салалық өнімдері басымдылық танытады.

Химия саласына инвестициялар

Химия өнеркәсібіндегі қолданыстағы қуаттарды технологиялық тұрғыдан жаңартуға және жаңғыртуға қажетті капитал құраушы инвестициялардың барынша көп ағылуы 2009 жылға дөп келді (өңдеуші өнеркәсіпке салынған инвестициялардың 8,9%). Кейінгі жылдары химия өнеркәсібінің үлестік салмағы өңдеуші өндірістерге салынған күрделі қаржы жұмсалымының 4-6% асқан жоқ.

Химия өнеркәсібінің негізгі капиталындағы инвестициялар көлемі

Көрсеткіштер	2004 ж.	2005 ж.	2006 ж.	2007 ж.	2008 ж.	2009 ж.
Негізгі капиталға инвестициялар, млн. теңге	3105	21434	15947	10048	8007	30323
- меншікті	2658,3	11719,5	8192,5	2826,3	3141,7	5137,3
- шетелдік	279,6	248,3	874,5	805,4	701,6	225,1
- қарыз	166,6	9465,8	6880	6416,1	4163,5	24960,6
Өнеркәсіпке тартылған бүкіл инвестиция көлеміндегі саланың үлестік салмағы, %	0,4	1,9	1,2	0,6	0,5	1,4
Өңдеуші өнеркәсіпке тартылған инвестиция көлеміндегі саланың үлестік салмағы, %	1,7	7,8	5,1		2,2	8,9

Сонымен, өнеркәсіптік өнімдерді өндірудің жалпы көлемінде 1,6-1,7% ие бола отырып, салада инвестициялардың үлкен үлесі болды, бұл саланың жоғары капитал сыйымдылығымен байланысты.

Тұтас алғанда 2002 - 2008 жылдар кезеңінде инвестициялар Ақтау қаласындағы химия кешенінде аммиак, аммиак селитрасын және фосфор тыңайтқыштарын өндіруді, "Қазфосфат" ЖШС реактивті фосфор тұздары мен термиялық фосфор қышқылын өндіруді қалпына келтіруге, және өнімдердің жаңа түрлерін - "Ақтөбе хром қосылыстары зауыты" АҚ пигментті хром тотығы мен калий бихроматын өндіруді игеруге жіберілді.

2007 жылы химия өнеркәсібіндегі негізгі құралдардың тозу деңгейі 29,5%, жою коэффициенті - 2,2%, жаңару коэффициенті - 9,9% құрады.

Химия өнеркәсібінің рентабельділік көрсеткіштері

Көрсеткіш	2004 ж.	2005 ж.	2006 ж.	2007 ж.	2008 ж.	2009 ж.
Салық салуға дейінгі пайда (залал, млн. теңге)	-975	-1 498	-1 328	-2 722	262	-1658
Рентабельділік деңгейі (залалдылық), %	-7,5	-7,0	-4,9	-6,9	0,3	-5,3

2005 - 2008 жылдар аралығындағы кезеңде Қазақстанның химия өнеркәсібі 2008 жылы ғана пайдаға шықты. Дағдарыстан кейінгі кезеңде (2009 ж.) химиялық өнімдерді өндіру залалды болды. Бірақ, Қазақстан Республикасының статистика жөніндегі агенттігінің деректері бойынша (2010 ж.) химиялық өнеркәсіп өнімдері өндірісі қалпына келгені байқалады.

Қоршаған ортаға әсерін бағалау

Химия өнеркәсібі қоршаған ортаға айтарлықтай зиян келтіретін көздердің бірі болып табылады.

Қазақстанның химиялық кәсіпорындарында қоршаған ортаға тигізетін зиянды әсерін төмендету мақсатында бірқатар табиғатты қорғау шаралары жасалған.

Атап айтқанда, Тараз қаласындағы "Қазфосфат" ЖШС филиалы Жаңа Жамбыл фосфор зауытында электрлік термикалық пештердегі фосфорлық шламды залалсыздандыру жүйесін енгізілуде, бұл - конусты пештерден өндірістік қалдықтардың шығуын болдырмайды. "Ақтөбе хром қосылыстары зауыты" АҚ (Ақтөбе қ.) натрий монхроматының өндірісінде монохромат шламы қайта қолданылады. Бұл технология пайда болуы монохроматты шламның 76% дейін өндіріске қайтаруға мүмкіндік береді.

Жұмыс істеп тұрған кәсіпорындардағы қалдықтарды өндіріске қайта тарту - олардың қатты қалдықтарының кәсіпорнының аумағында жиналуын азайтып, сұйық қалдықтарының — су ресурстарын ластауларын, газ тектес қалдықтардың - әуе бассейнін ластауын болдырмауға көмектеседі.

Фосфорит кендерін флотациялық байытудың нәтижелері болып - фосфоритті ұсақтар мен байыту қалдықтары табылады.

Шикі фосфоритті ұсақтар мен кварциттер фосфорлы англомераттар алу үшін қолданылады, ал олар "Қазфосфат" ЖШС филиалы Жаңа Жамбыл фосфор зауытында сары фосфорға айналып өңделеді.

2009 жылы фосфогипсті пайдалы химиялық өнімдерге және халық тұтынатын тауарлар түрлеріне айналдыратын бірқатар фосфогипсті залалсыздандыру технологиялары жасалды.

А.Б. Бектұров атындағы химия ғылыми зерттеу институтында (бұдан әрі - Институт) химиялық белсенді заттары бар модификацияланған фосфогипсті қолданудың жаңа технологиясы жасалып шыққан, ол бойынша модифицирленген фосфогипс шаңтектес

қалдықтардың үстін жабу үшін химиялық белсенді қосындылармен араластырылып, Ақтау қ. бұрынғы "Қасқар" ЖШС химия комбинатының қалдықтарының айналасын жасылдандыру мақсатымен қолданылған болатын.

"Қазфосфат" ЖШС қаржылай көмегімен 2007-2009 жылдары белсенді химиялық қоспалары бар модифицирленген фосфогипстің сынақтары кең көлемде (100 гектарға жуық) жүргізілді.

Институт қызметкерлері көтрельді "сүтті" тыңайтқышқа айналдыру технологиясын әзірледі.

Сонымен қатар, 2009 жылы аталған институтта көтрельді "сүттен" цианистік қосындыларды жасаудың жаңа перспективасы ашылды.

2. Күшті және нашар жақтарын талдау, осы сала үшін мүмкіндіктер мен қауіп-қатерлер

Республикада химия өнеркәсібін дамыту үшін барлық қажетті алғышарттар бар. Сонымен қатар, отандық химия өнеркәсібінің дамуына теріс әсер ететін бірнеше факторлар бар.

Күшті жақтары	Нашар жақтары
<p>Бай табиғи ресурстар; Тұрақты макроэкономикалық орта; Химия өнімдерінің дәстүрлі түрлерін өндірудің қолда бар тәжірибесі; Химия кешеніне шетелдік инвесторларды тарту үшін елдегі қолайлы саяси жағдай; Химия ғылымы саласындағы отандық ғылыми мектептердің болуы; Химия мамандықтары бойынша кадрлар даярлайтын ЖОО жеткілікті саны;</p>	<p>Минералды шикізаттарды өндеудің таяздығы; Кәсіпорындардың өндірістік қуаттарының төмен жұмыс бастылығы; Жабдықтардың табиғи тозу және технологиялардың артта қалғандығының жоғары деңгейі; Шығарылатын өнімдердің тар шеңберлі номенклатурасы; Қосылған құны жоғары жоғары технологиялық өнімдерді өндірудегі жеткіліксіз үлесі; Саладағы инновациялық белсенділіктің төмен деңгейі; Ішкі нарықтың жеткіліксіз сыйымдылығы. Білікті кадрларды қысқарту және тапшылығы, салаға жастардың болмашы келуі.</p>
<p>Мүмкіндіктер Жоғары технологиялық, оның ішінде қосылған құны жоғары өнімдердің жаңа түрлерін ұйымдастыру үшін химия кешенінің қолданыстағы қуаттарын пайдалану мүмкіндіктері; сұрыпты шикізаттар мен қалдықтарды өндіріске тарту; Инновациялық перспективті жобаларды іске асыру, тиімділігі жоғары отандық және шетелдік жобаларды</p>	<p>Қауіптер Жекелеген салалық сегменттердегі экспорттық тауашаларды жоғалтып алу қаупі; Бірқатар шетелдерде химиялық өнімдерді өндіру мен айналымын бақылау саласындағы экологиялық заңнаманың қатаңдауы;</p>

<p>өндіру есебінен химиялық кешеннің инновациялық дамуы ;</p> <p>Екі ірі әлеуетті өткізу нарығына, Ресей мен Қытай жағырапиялық тұрғыдан жақын орналасуы;</p> <p>Ішкі нарықтың отандық өндірістің ірі тоқнажды химиялық өнімдерімен толу мүмкіндігі;</p> <p>Химия өнеркәсібі кәсіпорындарында ресурс және энергия үнемдейтін технологияларды енгізу;</p> <p>Салаға мемлекеттік даму институттарының қаржы ресурстарын тарту және химия өнеркәсібіндегі жобаларды іске асыру үшін басқа да қаржылық құрылымдардың қаражаттарын тарту;</p> <p>Жұмыс істеп тұрған және жаңа өндірістік кәсіпорындар үшін технологиялық мамандықтар бойынша мамандар даярлау;</p>	<p>Бәсекелестердің жоғары технологиялық жарактануы, шығаратын өнімдерінің аса жоғары сапасы, жаңа өткізу нарықтарын жаулап алу мақсатында жетекші шетелдік компаниялардың жолға қойылған маркетингтік жүйесі; Ғылыми-техникалық саладағы материалдық-техникалық базаның ескіруі;</p> <p>Химия өнеркәсібіне кадрлардың қажеттілігін болжаудың ғылыми негізделген жүйесінің болмауы;</p>
---	--

Моральдық тұрғыда ескірген жабдықтар мен технологиялар (өткен ғасырдың 70-80 жылдары жасалған технологиялар іс жүзінде барлық қазақстандық кәсіпорындарда қолданылады) қазақстандық кәсіпорындарда минералды және көмірсутек шикізатын өңдеудің тереңдігі мен жинақтылығын қамтамасыз етуге мүмкіндік бермейді.

Химия өнімдерінің көп түрлерінің импорты 100% -ды құрайды, бұл ретте оны Қазақстан Республикасында өндіруді ұйымдастыру үшін ішкі нарық көлемі жеткіліксіз болып табылады. Химия өнімдерінің жекелеген түрлерін ұйымдастырудың (синтетикалық жуғыш заттар, пестицидтер және т.б.) стратегиялық болашағы жоқ, өйткені нарықтағы жоғары бәсекеге байланысты халықаралық брендтерді құруға едәуір инвестиция қажет.

Ішкі нарық сыйымдылығының жеткіліксіздігі, бұл тұтас қазақстандық тұтыну нарығы сыйымдылығының айтарлықтай жоғары болмауымен, және қарастырылатын салалардың өнімдерінің негізгі тұтынушысы ретінде өңдеуші өнеркәсіптің артта қалуымен байланысты. Кеден Одағына (бұдан әрі - КО) қосылу бір жағынан алғанда әлеуетті өткізу нарығын кеңейтеді, ал екінші жағынан алғанда, Кеден Одағына қатысушы Ресей Федерациясының (бұдан әрі - РФ) өзінің қуатты химия өнеркәсібі бар, және Қазақстан сияқты өңдеуші өнеркәсіпті дамытудың әлемдік деңгеймен

салыстырғанда біршама төмендігімен ерекшеленеді. Өндірілген химия өнімдерінің басым бөлігін РФ экспорттайды, яғни Қазақстан Республикасы үшін әлеуетті бәсекелес болып табылады.

Экспорт үшін техникалық және сауда кедергілері Қазақстанның осы уақытқа дейін Дүниежүзілік сауда ұйымына (бұдан әрі - ДСҰ) мүше болмауымен байланысты, осының нәтижесінде халықаралық саудаға қатысу рейтингі төмен (WEF деректері бойынша, әлемде 93 орын).

Қазақстан Республикасының ДСҰ енуі позитивтілігімен қатар отандық химия өнеркәсібінің дамуына келеңсіз ықпалын тигізеді.

ДСҰ кіргенге дейін Қазақстанның саланың қалыптасу кезеңінде жеңілдікті жағдайлар жасауға, ДСҰ кіргеннен кейін - экспорт үшін сауда кедергілерін алып тастауға мүмкіндігі болады.

ДСҰ жарғысына сәйкес, Қазақстан Республикасы осы ұйымға кіргеннен кейін химия саласын мемлекеттік қолдау мынадай түрлерде ғана болуы мүмкін:

ғылыми-зерттеу және тәжірбиелік конструкторлық жұмыстар (бұдан әрі - ҒЗТҚЖ) жүргізу;

персоналды оқыту;

әкімшілік кедергілерді азайту;

экспортты маркетинг, кеңес беру, сауда өкілеттіктері және т.б. арқылы қолдау;

еркін экономикалық аймақтарды дамыту;

мемлекеттік сатып алулар.

3. Химия өнеркәсібін дамытудың негізгі проблемалары, үрдістері және алғышарттары

Өндіріс орындарының ескіру деңгейі жоғары (43-80) және олардың жаңартылу деңгейінің төмендігі (2%);

ішкі нарықтың сұранысының төмендігі;

отандық химия өнімдерінің бәсекеге қабілетсіздігі және өнім түрлерінің аздығы;

саланың үдемелі белсендік деңгейінің төмендігі;

химия өнеркәсібі салаларына технология трансфертін тартудың қалыптасқан жүйесінің болмауы;

өнеркәсіпті дамыту үшін өндіріс орындарының өз қаражатының жетіспеушілігі;

жаңа және істеп тұрған өндіріс орындарына қажет мамандарға деген сұранысты анықтаудың ғылыми негізделген жүйесінің болмауы;

жоғары көлік шығындары;

отандық химия өнімдердің әлемдік нарықтағы танылу деңгейінің төмендігі;

химиялық өнімдерді өндіру мен айналымы жайлы технологиялық реттеу нормативті базаның аздығы.

Қазақстан Республикасында өндіруі едәуір бәсекеге қабілеттілікке ие өнім түрлерін анықтау

2009 жылы жүргізілген маркетингтік зерттеулерге сәйкес, Қазақстан Республикасы жағдайында таяудағы бес жылда химия өнімдерін өндіру төмендегі бағыттар бойынша барынша тиімді болып қалады:

1) Бейорганикалық химия өнімдерін өндіруді дамыту:

Тыңайтқыштар:

фосфорлы тыңайтқыштар;

азотты тыңайтқыштар;

калийлі тыңайтқыштар;

азотты-фосфорлы, кешенді тыңайтқыштар;

Күкірт қышқылы;

Хлор - сілтілі өнімдер:

каустикалық сода;

хлор;

тұз қышқылы;

натрий гипохлориті;

Хром қосындылары;

Кальциленген сода.

Минералды тыңайтқыштар

Азотты, калийлі және фосфорлы тыңайтқыштар ауыл шаруашылығы өнімдерінің өнімділігін арттыру үшін қолданылады. Азотты тыңайтқыштар табиғи және ілеспе газдар негізінде, азот қышқылын бөліп алу арқылы өндіріледі. Фосфатты тыңайтқыштар күкірт қышқылын бөліп алу арқылы фосфорит негізінде өндіріледі. Калийлі тыңайтқыштар калий негізінде дайындалады. Қазіргі кезде өсімдіктерге пайдалы заттардың барлық түрі қажет болғандықтан, құрамында барлық негізгі үш компоненті және қажетті микроэлементтері бар кешенді тыңайтқыштарды қолдану үрдісі байқалады.

Минералды тыңайтқыштар қолдану көлемін арттыру үшін мемлекет тарапынан отандық ауылшаруашылық өнім өндірушілерге жәрдем беру бағдарламасы жасалынды, ол өз кезегінде ойдағыдай іске асып, жыл сайын артып келеді. Мысалы, 2010 жылы 1 тонна тыңайтқыш бағасына жәрдем көлемі 2009 жылдағы 40%-дың орнына 50% -ды құрады. Аталған мемлекеттік бағдарлама өз оң нәтижелерін беруде. Тек 2009 жылдың өзінде ауылшаруашылық өнім өндірушілер сатып алған минералды тыңайтқыштар көлемі 2 есеге артып, 450 мың тоннаны құрады.

Фосфорлы тыңайтқыштар

Қазақстан Республикасында Жамбыл және ішінара Оңтүстік Қазақстан облыстарында орналасқан, негізінен Қаратау бассейнінің жер қойнауында шоғырланған фосфорит кенінің орасан зор қоры бар.

Бұл жерде кен бойынша 5,0 млрд. тонна және бестотықты фосфордың (P_2O_5) 1,2 млрд. тоннаға жуық мөлшерде теңгерімдік қоры есепке алынған 50 фосфорит кенорны анықталды.

Қазақстан Республикасында құрамында фосфор бар қосындылардың негізгі өндірушісі "Қазфосфат" ЖШС болып табылады. Компания қызметі фосфорит кендерін геологиялық барлау, өндіру және қайта өңдеу жұмыстарын жүргізуге, сары фосфор мен оның қосалқыларын, фосфорлы минералды тыңайтқыштар мен жемдік фосфаттар өндіру мен сатуға, минералдық шикізаттар негізінде өнеркәсіптік өнім шығаруға шоғырланған.

"Қазфосфат" ЖШС өнімдері Шығыс және Батыс Еуропа, Тәуелсіз мемлекеттер достастығы (бұдан әрі - ТМД), Қытай нарықтарына, сондай-ақ ішкі нарыққа жеткізіледі.

Құрамында фосфоры бар қосындылардың өндірісі, экспорты, импорты, мың тонна.

Атауы	Экспорт		Импорт		Өндіріс	
	2008 ж.	2009 ж.	2008 ж.	2009 ж.	2008 ж.	2009 ж.
Ортофосфор қышқылы (фосфор) және полифосфор қышқылы	7,7	5,7	0,2	0,4	79,0	43,9
Фосфорлық тыңайтқыштар	-	-	10,9	8,1	59,3	45,1

Қазіргі кезде ТМД аумағында термикалық фосфор қышқылы тек қана Қазақстанда өндірілуде, ТМД басқа елдерінде термикалық фосфор қышқылының өндірісі экстаркциялық әдіспен жүзеге асырылады.

Табиғи фосфаттар суперфосфат, аммофос секілді минералдық тыңайтқыштарды өндіруде қолданылады.

Қазіргі таңда "Қазфосфат" ЖШС 2 млн. тоннаға дейін құрамы 30% P_2O_5 кем емес тауарлық жоғарғы сапалы фосфоритті концентрат алатын кен байыту фабрикасын (бұдан әрі - КБФ) "Самұрық - Қазына" ҰӘҚ" АҚ - мен бірлесіп қайта қалпына келтіруді жоспарлауда. 1990 жылдың басында тоқтатып қойған Қаратаудағы "Қазфосфат" ЖШС филиалы Жаңатас кен орнының суспензионды және ұнтақтағыш-үгіту фабрикасының өнеркәсіптік алаңы жобаны іске асыру алаңы болып табылады.

"Қазфосфат" ЖШС КБФ базасында минералды тыңайтқыштар өндіруге қажет, қуаттылығы 650 мың тонна күкірт қышқылын өндіретін цех салу жоспарлануда.

Өнеркәсіптік алаңға қажетті жер телімдері иеленуші- "Қазфосфат" ЖШС-не бекітілген, ол жерде теміржол және автомобиль жолдары; электр, су, жылу және басқа да қажетті инженерлік коммуникациялар бар.

"Қазфосфат" ЖШС филиалдарында жобаларды іске асыруға қажетті тиісті мамандандырылған негізгі техникалық қызметшілер бар. Сондай-ақ, М.Х.Дулати атындағы Тараз мемлекеттік университеті, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті, Тараз мемлекеттік университеті, Жаңатас көпбейінді колледжі, № 2 және № 5 кәсіптік лицейлерімен жобаны іске асырған кезде қажет болатын мамандарды дайындайтын келісімге отырды.

Азотты тыңайтқыштар

Қазақстан Республикасында табиғи және ілеспе газдың ірі кен орындары бар, олар азот пен одан әрі қарай азоттық тыңайтқыштар алу үшін шикізат болып табылады.

Қазақстан Республикасындағы химия өнеркәсібі үшін табиғи газдың (метан) болуы құрамында азот бар тыңайтқыштарды өндірудің кез-келген жобаларының базисі болып табылады. Негізгі ресурстар Қарашығанақ, Теңіз және Қашаған ірі кен орындары болып табылады.

Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылық министрлігі деректері бойынша, мемлекетті азық-түлік қауіпсіздігімен қамтамасыз ету үшін, топырақ құнарлығы мен топырақ қоректендіргіш қорды сақтауға егістік жерлердің азотты минералды тыңайтқыштарға деген қажеттілігі жылына 1530 мың тоннаны құрайды.

Қазақстанда азоттық тыңайтқыштардың негізгі өндірушісі "ҚазАзот" ЖШС болып табылады. Аталған компанияның шығаратын өнімдерінің номенклатурасында: синтетикалық сұйық аммиак, әлсіз азот қышқылы, аммиакты селитрасы өнімдері бар. Өнеркәсіптің қазіргі өнімділік қуаттылығы айына тек 17 мың тонна аммиакты селитра шығара алады. Негізгі қордың моральды ескіріп тозуынан табиғи газдың шығыны америкалық және батыс еуропалық кәсіпорындарымен бір өнімге есептеп салыстырғанда 30—40% жоғары. Екі жыл бұрын мәлім етілген жаңа кешен құрылысы және жұмыс істеп тұрған кешенді қалпына келтіру жұмыстары әлі басталған жоқ.

Төменгі кестеде Қазақстан Республикасында азотты тыңайтқыштар өндіру және қолданудың жалпы мәліметтері келтірілген (мың тонна).

	2006 ж.	2007 ж.	2008 ж.	2009 ж.
Өндіріс	54,1	221,8	204,8	205,4
Импорт	250,5	246,4	246,7	207,7
Ішкі қолданыс	250,7	284,5	291,3	330,1
Экспорт	37,6	198,2	155,5	83,1

Аммиакты пайдаланудың негізгі бағыты басым азоттық (карбамид, нитрат және аммоний сульфаты) және фосфатты (аммофоса, диаммофос) - минералды тыңайтқыштар өндірісі болып табылады. Республикада өндірілетін техникалық сұйық аммиактың біраз бөлігі азотты минералды тыңайтқыштарға өңделеді.

Азот қышқылы көптеген құрамында азот бар заттарды алу үшін бастапқы өнімдердің бірі болып табылады.

Республикамызда азот қышқылының өндірісі тек "ҚазАзот" ЖШС-де ғана шоғырланған, олар оны өздерінің мұқтаждықтары үшін өндіреді.

Қазақстан Республикасында қазіргі кезде түйіршіктелген карбамид өндірілмейді.

2014 жылға дейін Маңғыстау облысында "Каспий Азот" ЖШС Аммиакты-карбамидті кешеннің (бұдан әрі - АКК) құрылысы жоспарлануда. Жоба қуаттылығы - 850 мың тонна түйіршіктелген карбамид және 527 мың тонна аммиак, оның ішінде 476 мың тонна аммиак түйіршіктелген карбамид өндірісіне шикізат ретінде, 51 мың тонна тауарлы аммиак сатуға жіберіледі.

Минералды тыңайтқыштардың басқа түрімен салыстырғанда карбамид нығыздалмайды, 100% сусымалы, ылғал жұтпайтын қасиетке ие.

АКК орналасу орнын таңдау өнеркәсіпке шикізаттың негізгі екі түрін жеткізу мүмкіндігімен негізделген - табиғи газ құбырын тарту және көл суын жеткізу жүйесі құбырын салу, сондай-ақ, табиғи теміржол және автомобильді жолдарды тарту ыңғайлылығы.

"Ақтау теңіз порты" арнайы экономикалық аймағына қатысушы ретінде алынған рұқсат салық және кедендік жеңілдіктер, арнайы артықшылықтар береді.

Калийлі тыңайтқыштар

Калий тұздары хлорлы және сульфатты калийлі тыңайтқыштарды өндіруге қажетті маңызды шикізат болып табылады.

Қазақстан Республикасының калий тұздарының мемлекеттік теңгерімімен төрт кен орны есепке алынған: Ақтөбе облысында орналасқан Жылан, Атырау облысында орналасқан Індер және № 99 кен орындары, Батыс Қазақстан облысында - Сәтімала кен орны.

Қазіргі уақытта, Қазақстанда калийлі тыңайтқыштар өндірісі жоқ. Бірақ, тыңайтқыштың осы түріне деген сұраныстардың көпшілігін ескере отырып, шағын кәсіпорындар Беларусь Республикасынан (бұдан әрі - БР) әкелінетін селвинитті көлемі 500 тонна калийлік тыңайтқыштарға дейін қайта өңдеумен айналысатын азынаулақ өндірісті жақсартты.

Калийлі тыңайтқыштарға деген сұраныс ішкі нарықтарда да, әлемдік нарықта да жыл сайын өсіп келеді; осыған байланысты калийлі, сондай-ақ оның негізінде кешенді тыңайтқыштар өндірісі үлкен қызығушылық тудырады.

"Батыс Калий" АҚ "Батыс" ӘКҚ" ҰК" АҚ-мен бірлесіп, геологиялық барлау жұмыстарының жобасын жасау үшін қажетті, кен орнын ары қарай барлауға геофизикалық жұмыстар жүргізу жоспарлауда. ("Жилианск" және "Челкар" калийлі тұздар кен орындары жер қойнауын қолдану құқығы)

Ақтөбе облысы, Ақтөбе ауданында орналасқан Жилианск кен орнында геолого-түсіру, барлау және іздеу жұмыстары жүргізілді.

Батыс Қазақстан облысындағы Челкар кен орны аз зерттелінген. Жилианск кен орнындағы калийлі тұздың жобаланған қоры 500-600 млн. тонна шикі кен деп бағаланады.

Келтірілген геологиялық барлау жұмыстарын жүргізу қазақстандық және тау-кен өндірісі саласында беделі бар ERCOSPLAN консалтингтік компанияларын тарту арқылы жүргізу жоспарланған.

2010-2011 жылдарға геологиялық барлауды аяқтаудың физикалық көлем жұмыстары қарастырылған, ол аяқталғаннан кейін "Жилианск" және "Челкар" кен орны құрылымын игерудің мақсатқа сәйкестілігінің ТЭН жасалатын болады.

Аммофос (моноаммонийфосфат, диаммонийфосфат), кешенді тыңайтқыштар

Моноаммонийфосфат (бұдан әрі - МАФ) және диаммонийфосфат (бұдан әрі - ДАФ) аммиак және фосфор қышқылынан өндіріледі.

Қазақстан Республикасында "Қазфосфат" ЖШС аммофос өндіретін жалғыз кәсіпорын болып табылады. Зауыт қуаттылығы - жылына 360 мың тонна.

Елімізде фосфорлы тыңайтқыштарға деген сұранысты құрамында 44%-дан 48%-ға дейін P_2O_5 бар қос суперфосфат қанағаттандырады. Ол ұнтақталған және ұнтақталмаған күйде шығарылды, сондай-ақ қоспалардағы тыңайтқыш ретінде қолданылады (калийлі және азотты тыңайтқыштармен).

Ішкі нарықтың аммофосқа деген сұранысы және қажетті шикізаттың болуы МАФ, ДАФ шығаратын ірі жобаларды іске асыруға түрткі болды.

Ақтөбе фосфоритті бассейнінде құрамында 7-12 % P_2O_5 бар (900 млн. тонна) фосфориттер 10 млрд тоннаға дейін фосфориттер шоғырланған, оның ішінде аммофосты өнеркәсіптік игеруге дайындалғаны (Шилісай кен орны) - 1160 млн тонна руда немесе 110,37 млн тонна P_2O_5 .

Осы кезеңде Шилісай кен орнында "Сұңқар Ресурсы" ЖШС қуаттылығы 880 мың тонна МАФ, ДАФ өндіретін зауыт құрылысын ұйымдастырудың жобалау жұмыстары жүргізілуде. Жоба Ақтөбе облысы, Мұғалжар ауданында іске асатын болады.

Қосымша инвестициялар қолдағы инфрақұрылымдарды жақсартуға қажет.

Оңтүстік Қазақстан облысындағы Созақ ауданында орналасқан Қаратау бассейніндегі Үшбас және Герес кен орындарын игеру аммофос өндіру үшін тиімді болып табылады. Кеннің негізгі бөлігін ашық әдіспен алу мүмкіндігі жобаның таулы бөлігіне кететін шығындарды азайтып, осы кен орнының негізгі артықшылығын көрсетеді. Жоба қуаттылығы 1 млн. тоннаға дейін.

"Минералды-Химиялық Компания "Еврохим" ААҚ (бұдан әрі - "Еврохим" МХК" ААҚ) 2016 жылға дейін Жамбыл облысындағы Гиммельфарбск және Көк-Жон (Аралтөбе және Кесіктөбе учаскелері) фосфор кен орындарын игеру үшін 300 млрд теңге жұмсау жоспарлауда. Атап айтқанда, жылына 5-6 миллион тонн фосфоритті кен алатын бір жер асты және екі ашық кенорнын салу және жалпы көлемі жылына

1,4 млрд тонна МАФ/ДАФ, азотты және кешенді минералды тыңайтқыштар шығаратын өңдеуші химиялық кешен салу.

Гиммельфарбск және Көк-Жон фосфорит кенорындарын игеру кезінде жобаланған өндіріс орындарының жанында мамандарды орналастыруға қажетті бос үйлер мен әлеуметтік бағыттағы нысандардың болуы да оң әсер етеді. (кен орындары Жамбыл облысындағы Жаңатас кеншілер қаласының жанында орналасқан).

Күкірт қышқылы

Әлемдік күкірт өнеркәсібі әлі күнге дейін екі сектордан тұрады: дискрециялық (табиғи күкірт пен кольчедандарды өндіру) және дискрециялық емес (күкіртті қалпына келтіру және қосалқы күкірт қышқылын алу). Күкірттің жалпы өндірісінің көлеміндегі дискрециялық бөліктің үлесі кемінде 10% құрайды. Оттекті ортада әдетте күйдіріліп босатылатын күкірттен металдарды алу кезінде күкірт диоксиді құралады. Сульфидті кендерден басқа сульфат түрінде де көптеген күкірт кездеседі, мысалы, кальций сульфаты (гипс), барий сульфаты (барит). Қазақстанда күкірт қышқылын өндіру үшін шикізат Жезқазған және Балқаш мыс балқыту зауыттарының ("Қазақмыс" АҚ), Өскемен және Шымкент қорғасын-мырыш комбинаттарының ("Қазмырыш" АҚ) қалдық газдары болып табылады. Күкірт қышқылын бағасына оның тұтынушыға дейін жеткізетін тасымал шығындары барынша әсер етеді.

Қазіргі кезде Қазақстандағы күкірт қышқылының өндірісі жылына шамамен 1 млн. тоннаны құрайды және уран кендерін жерасты сілтілеу үшін тыңайтқыштар мен басқа да өнімдерді өндіру үшін жылына 1 млн. тоннадан астам тұтынылады.

Қазіргі таңда, мұнайды өңдеу және алу кезінде өндіріс қалдығы болып пайда болатын күкіртті, өндіріс технологиясында пайдалану арқылы күкірт қышқылын өндірудің бірқатар жобалары талқылануда.

Мемлекеттік теңгерімі тарапынан Батыс Қазақстанда орналасқан Батыс Қазақстан облысы, Ақтөбе, Атырау және Маңғыстау облыстарының аумағындағы 28 мұнай-газ-конденсатты, газ конденсатты және газ-мұнай кен орындары күкірт қоры есепке алынған.

"Қазатөменеркәсіп" ұлттық компаниясы" АҚ (бұдан әрі - "Қазатөменеркәсіп" АҚ) Қазақстан Республикасында күкірт қышқылының бірден-бір негізгі тұтынушысы болып табылады, себебі олар қазіргі кезде уран кендерінде жерасты сілтілеу әдісін қолданады.

"Қазатөменеркәсіп" АҚ уран алуды көбейту бағдарламасы бойынша, 2015 жылы 2006 жылмен салыстырғанда компания кәсіпорындарында күкірт қышқылын тұтыну 4 есеге дейін артады деп жоспарланады.

Сондықтан, "Қазатөменөркәсіп" АҚ өзінің артып келе жатқан сұранысын қанағаттандыру үшін Қызылорда облысы, Жаңақорған ауданында қуаттылығы жылына 500 мың тонна күкірт қышқылын шығаратын зауыт салуды жоспарлауда.

Сондай-ақ, "Қазатөменөркәсіп" АҚ "Біріккен химиялық компания" ЖШС-мен бірлесіп "Өндірістік қуаттылығы жылына 180 мың тонна күкірт қышқылы зауытын жандандыру" бағдарламасын пысықтауда ("Қазатөменөркәсіп күкірт қышқылы зауыты біріккен кәсіпорны"). Күкірт қышқылын өндіретін жаңа қондырғыны жұмыс істеп тұрған күкірт қышқылын өндіретін алаңда орналастыру болжанады. "Степногорск тау-химиялық кешені" ЖШС-інде жобаны іске асыруға қажетті инфрақұрылымдар бар.

Елімізде күкірт қышқылын тұтынудың жалпы көлемінің 1/4 бөлігі фосфорлы тыңайтқыштар өндірісіне келеді. Болашақта Жамбыл, Ақтөбе, Оңтүстік Қазақстан облыстарындағы фосфорлы, азот-фосфорлы және кешенді тыңайтқыштар өндіру жобаларына кеннің қышқылға 1:3 қатынасында күкірт қышқылы қажет.

Фосфорлы концентрат алу көлемі ұлғаюына байланысты "Қазфосфат" ЖШС қуаттылығы 650-мың тонна күкірт қышқылы цехын салу жоспарлауда.

Ақтөбе облысында "Қуаттылығы 880 мың тонна МАФ/ДАФ шығаратын зауыт салу" жобасы бойынша қуаттылығы 1 млн. тонна цех салу жоспарлануда.

"Еврохим" МХК" ААҚ жобасы бойынша Жамбыл облысында аммофос және кешенді минералды тыңайтқыштар шығару үшін 500 мың тонна күкірт қышқылы қажет

Хлор - сілтілі өнімдер: каустикалық сода, хлор, тұз қышқылы, натрий гипохлориті

Қазіргі таңда Қазақстан Республикасында хлор-сілтілі өнімдерінің өндірісі жоқ.

Қазақстан Республикасы 2009 жылы 94,6 мың тонна көлемінде каустикалық сода, 12,4 мың тонна көлемінде хлор, 29 мың тонна көлемінде тұз қышқылын және 1,3 мың тонна көлемінде натрий гипохлоритін импорттады. Каустикалық сода жәфлот-реагент ретінде металлургия кешенінде қолданылады, хлор негізінен тұрғын-үй коммуналдық шаруашылығында суды тазарту үшін пайдаланылады. Натрий гипохлориті жалпы жеңіл өнеркәсібінде өңделген теріні тазарту үшін қолданылады.

Хлор - сілтілі өнімдері импорты мен өндірісі болжамы, мың тонна

Өнім атауы	Импорт		Өндіріс	
	2008 ж.	2009 ж.	2004-2009 жж.	2015 ж.
Каустикалық сода	100,2	94,6	-	30
Сұйық хлор	15,6	12,4	-	9,9
Тұз қышқылы	26,5	29,0	-	45
Натрий гипохлориді	0	1,3	-	6,6

Қазіргі таңда Павлодар қаласында "Каустик" АҚ зауытының негізінде жаңа қондырғы құрылысы аяқталуда, ол тек хлорды ғана құюмен айналысады. Жаңа зауыттың өнімділігі - жылына 30 мың тонна каустикалық сода, 9,6 мың тонна хлор газын және 45 мың тонна көлемінде хлор бөлшектерінің тұз қышқылына ауыстырылуы құрайды.

Каустикалық соданы және сұйық хлорды ион алмастырғыш мембраналыры бар электролизерлерде сынапсыз технологиямен ас тұзын электролиздеу тәсілі арқылы өндіру жоспарланып отыр.

Павлодар қаласындағы "Каустик" АҚ жобасының іске асырылуына мынадай факторлар ықпалдасады: бастапқы шикізатқа қолжетімділік; электр энергиясына қолжетімділік және оның құнының қабылданғаны; дамыған инфрақұрылымның болуы.

Жоба бойынша хлор-сілтілі өндірісте Қалқаман кен орнының ас тұзы пайдаланылады, оның қоры 7 млн. тоннаны құрайды, сонымен қатар басқа кен орындары пайдаланылады. Павлодар облысының тұзды көлдеріндегі бекітілген тұз көлемі 50 млн. тоннаны құрайды және тұз уақыт өте келе бастапқы қалпына келе береді. Ал "Каустик" АҚ жылдық ас тұзына қажеттілігі бар болғаны жылына 50 мың тоннаны құрайды.

Хром қосындылары

Натрий бихроматы, хром қышқылы, хром тотығы және хром сульфаты - хромдық қосындылардың негізгі қолдану саласы - өңделетін теріні қатайтуға, электролитикалық қаптамааларға, бояғыштар өндірісіне және ағашқа арналған консервантқа жатады.

Қазақстандағы хром қосындыларын жалғыз өндіруші "Ақтөбе хром қосындылары зауыты" АҚ (әрі қарай - АХҚЗ) болып табылады. Кәсіпорында өндірілетін химиялық өнімдердің негізгі түрлері мыналар болып табылады: натрий бихроматы, хром тотығы, хром ангидридi, хром сульфаты (хромдық малма). Хром кенін өндіретін орынға жақындығы бәсекелестердің алдындағы негізгі басымдылығы болып табылады.

2010 жылдың 1 қаңтарындағы жағдай бойынша Қазақстандағы хром тұздарын өндіретін жоғары қуаттар 103,27 мың тоннаны құрайды. Жабдықтардың техникалық жағдайы қанағаттандырарлық. Өндірістік қуаттарды қолдану коэффициенті - 88,5 %.

Хром қосындыларының экспортты, импортты және өндірісі, мың тонна

Атауы	Экспорт		Импорт		Өндіріс	
	2008 ж.	2009 ж.	2008 ж.	2009 ж.	2008 ж.	2009 ж.
Хром триоксиді (хром ангидридi)	15,5	16,1	0,05	-	19,7	18,4
Хром тотығы	20,7	14,6	0,1	-	20,8	14,3

АХКЗ өндірген хром тұздарының 90% астамы Ресей, Украина, Беларусь, Өзбекістан, АҚШ, Жапония, Италия, Жаңа Зеландия, Қытай және басқа да алысты-жақынды шетелдерге экспортталады. Ішкі нарықта өнімдерді "Қазмырыш" ЖШС, "Шымкент тері өңдеу - аяқ киім комбинаты" ЖШС, "Семей тері өңдеу комбинаты" ЖШС секілді кәсіпорындарға жеткізіледі.

Кальциленген сода

Натрий карбонатын әйнек өндірісінде (51% қолданым), флоореагент ретінде, сабын қайнату мен синтетикалық жуу құралдар өндірісінде, эмаль, цеолит және ультрамарин алу үшін қолданады.

Қазіргі таңда Қазақстан Республикасы жылына шамамен 300 мың тонна кальциленген сода импорттайды, оның 50 пайызы Павлодар қаласындағы алюминий өндірісі үшін және Ақтөбе қаласындағы хром қоспалары өндірісіне келеді.

Аталған өнімнің өндірісі Қазақстан Республикасында жоқ. Кальциленген соданы өндіруге қажетті шикізат болып табылатын натрий сульфатының кен орындары Қызылорда, Жамбыл, Павлодар және Алматы облыстарында бар.

Қазақстандағы жылына 400 мың тонна қуаты бар зауыт ағымдағы қажеттілікерді толық қамтамасыз етіп, экспортқа азырақ артықшылық жасауы мүмкін.

2) Органикалық химия өнімдерінің өндірісін дамыту (мұнай — химия) Мұнай-химияның даму бағыты Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 19 наурыздағы № 958 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасын үдемелі индустриялық-инновациялық дамыту жөніндегі 2010-2014 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламаның шеңберінде әзірленген Қазақстан Республикасының мұнай-газ саласын дамытудың 2010-2014 жылдарға арналған бағдарламасымен көзделген.

3) Арнайы химикаттар мен тұрмыстың химия өнімдерін өндіруді дамыту

Агрохимикаттар

Жарылғыш заттар

Тұрмыстық химия өнімдері

Арнайы химикаттар өндірісі салыстырмалы түрде алғанда азырақ көлемдермен ерекшеленеді, сондықтан да олар аз тоннажды химияға жатқызылады. Аталған өндіріс жоғары технологиялық деңгеймен сипатталады, сондықтан ол ғылыми-техникалық әзірлеемелерге ауқымды шығындардың қажеттілігін туындатады, өндірушілер арасындағы жоғары бәсекеге және өндіріс технологияларының қолжетімділігін шектеуге алып келеді.

Агрохимикаттар

Қазақстан Республикасында сұранысқа ие агрохимикаттарға пестицидтер мен өсімдіктер өсуін ынталандырғышы жатады.

Пестицидтер негізінен ауыл шаруашылығында қолданады, дегенмен оларды азық-түлік қорларын қорғау үшін, сүрек және басқа да табиғи өнімдерді қорғауда пайдаланады.

Пестицидтердің тапшылығы импорттың есебінен толықтырылады. Осылайша шамамен 3,5 мың тонна өндіреді, шамамен 17,5 мың тонна пестицид импортталады, ішкі нарықтың көлемі шамамен жыл сайын 21 мың тоннаны құрайды және жылына 10-12% өсу үрдісіне ие.

Саланың, жоғары бәсекеге қабілеттігімен, қатысушылардың жоғары деңгейдегі ғылыми-техникалық әлеуетімен ерекшеленетін жалпы, сондай-ақ тар ішкі нарықтың құрылыммына қарай қазақстандық өндірушілер белсенді ингредиенттердің шектеулі топтарын өндіре алады және импортты өнімдерді араластыру, орау, соңғы тұтынушыларға бөлу арқылы Қазақстанның табиғи климаттық жағдайларына қарай орнықтыруды жүзеге асыра алады.

Пестицидтер жергілікті өндірушілер - "Гербицидтер" ААҚ (Ақмола облысы, Степногорск қ.), "Агрохимия" ЖШС, "Агроглобал" ЖШС, "Қазтраст" ЖШС, "АПК Сұңқар" ЖШС негізінен сатып алынған белсенді ингредиенттерді өлшеп ораумен айналысады.

Павлодарда бұрынғы химиялық қару жасау зауытының негізінде пестицидтерді өндіру мүмкіндігі бар.

Қазіргі кезде биохимия бағыты жоғарғы қарқынмен даму үстінде. "Ана Жер" ЖШС 2015 жылға қарай биогуMAT өндірісін жылына 600 тоннаға дейін жеткізуді жоспарлап отыр.

Жарылғыш заттар

"Нитрохим" қару-жарақтарды кешенді залалсыздандыру бойынша Қазақстандық орталық;" ЖШС 1997 жылы Ақтөбе облысындағы Алға қаласына қала салу химкомбинаты негізінде құрылған болатын. Ол Қазақстан Республикасындағы тау-кен өнеркәсібінде, геофизика және мұнай-химия өнеркәсіптеріндегі қолданылатын құрамында тротил бар жарылғыш заттар шығаратын жалғыз кәсіпорын болып табылады. Қаржылық қиындықтар мен өндіріске шикізатты жеткізу тұрақты болмауы салдарынан өнеркәсіп өз қызметін 8 жылға тоқтатты. Осы химиялық комбинаттың базасында өндірісін жарылғыш заттарды жылына 15 мың тоннаға дейін аммонит шығара отырып жарылғыш заттарды жандандыру жоспарлануда.

Қарағанды және Шығыс Қазақстан облыстарында көмір өнеркәсібі орындарында және тау-кен өнеркәсіп орындарында жару жұмыстары кезінде қолданылатын жарылғыш заттар шығаратын шағын цех салу жоспарлануда.

Тұрмыстық химия өнімдері

Қазіргі таңда, Қазақстан Республикасында тұрмыстық химия шығаратын бірқатар орындар бар, олардың үлкендері тоқтатылған күйде. Қазақстандық нарық негізінен импорттық өнімдерден тұрады. Тұрмыстық химияның отандық өндірушілері тазартқыш ұнтақтар, сұйық жуғыш заттар шығаратын шағын бизнес кәсіпорындарымен көрсетілген. Олардың арасынан, "Шымкентмай Эль-Дос" АҚ, Шымкент қаласы; "Ашшур Химиндустрия" ЖШС, Алматы қаласы; "Агатон" ЖШС, Алматы қаласы; "Волна" ЖШС Алматы қаласы және басқалар.

Негізінен, нарықта жуғыш заттар шығарумен айналысатын 20 шақты қазақстандық компания жұмыс істейді. Синтетикалық жуғыш заттар (бұдан әрі — СЖЗ) шығаратын қазақстандық өндірушілердің тауарлық ассортиментінің анализі, осы компаниялар шығаратын өнімдердің 70-80% сұйық жуғыш заттар құрайтынын көрсетті.

Өндірістік қызметке жарамды алаңдардың болуына қарамастан, Қазақстан Республикасында жуғыш ұнтақтар өндірілмейді.

Қазақстандық өнімдерді отандық нарыққа енгізу, сондай-ақ қазіргі қаржылай қиындықтар осы сала сегментінің негізгі қиындығы болып табылады. Қазақстан Республикасында кіші саланың өнімдері жылына шамамен 30 млн. АҚШ долларына өндіріледі (сабындар, жуғыш құралдар, шампуньдар), осы кезде жыл сайынғы импорт 400 млн. АҚШ долларын құрайды. Шағын мөлшері Моңғолия, Тәжікстан, Қырғызстанға экспортталады (17,5 млн АҚШ доллары).

Нарық сұранысын қажетті көлемде ұнтақ өнімдерімен қамтамасыз ету импорт алмастыру бойынша негізгі мәселе болып табылады.

Синтетикалық жуғыш заттарды елімізде өндіру, химиялық өнімдердің осы түрінде қазақстандық үлесті арттыруға мүмкіндік береді. Одан бөлек, импорт алмастыру жыл сайын үлкен көлемде СЖЗ сатып алатын мемлекеттік мекемелердің мемлекеттік сатып алуы арқылы мүмкін. Бұлар - күштік органдар, медицина - әлеуметтік мекемелер, білім, мәдениет және басқа әлеуметтік бағыттағы мекемелер, сондай-ақ мемлекеттің қатысы бар компаниялар ("Air Astana" АҚ, "Казмортрансфлот" ҰҚ" АҚ, "Қазақстан Темір Жолы" ҰҚ, "ҚазМұнайГаз" ҰҚ").

СЖЗ өндіруді Қарағанды облысындағы бұрынғы Шахтинск СЖЗ (қуаттылығы 60 мың тонна) зауыты және Алматы СЖЗ зауыты (24 мың тонна) базасында жолға қойған дұрыс (қуаттылығы 60 мың тонна).

Аталған өнімдерден бөлек тиімді және бәсекеге қабілетті өнім түрлерін ұйымдастыру бойынша "тауаша" жобалар бар. (4-қосымшаны қараңыз).

4. Саланы дамытудың мемлекеттік реттеу саясатын талдау

Химиялық өнімдерді өндіру, тасымалдау, сертификаттау және пайдалану қауіпсіздігі нормаларын реттейтін негізгі Заң "Химия өнімдерінің қауіпсіздігі" Заңы болып табылады, ол адамның өмір мен денсаулығын қорғау, Қазақстан Республикасының қоршаған ортаны және тұтынушылар мүдделерін қорғау үшін химия өнімінің қауіпсіздігін қамтамасыз етудің құқықтық негізі белгілейді. Егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта осы Заңда көрсетілген ережелер белгіленсе халықаралық шарт ережесі қолданылады.

Аталған Заң химиялық заттардың токсикологиялық қасиеттері, жіктелулері, қауіптілік түрлері, адам денсаулығы мен қоршаған ортаға әсері, Қазақстан Республикасының Үкіметі және өкілетті органдардың қызмет аясын реттеп, тексеру нысандары мен жиілігі, олардың кезеңділігін бөлді, өндіріс, тасымалдау, қолдану, таңбалау, персоналдың қауіпсіздігін қамтамасыз ету, химиялық өнімдерді тіркеудің міндеттілігі, қатерді бағалау, сәйкестікті растау кезінде химия өніміне қойылатын негізгі талаптар ретіндегі осындай формаларды енгізді және сипаттады.

ДСҰ қосылуға байланысты нормативтік құқықтық базаны, техникалық регламенттерді және стандарттарды халықаралықтармен бір ізге салу процесі үнемі жүруде. Мәселен, "Қазақстан Республикасының Халықаралық саудадағы жекелеген қауіпті химиялық заттар мен пестицидтерге қатысты алдын ала негізделген келісім рәсімі туралы Роттердам конвенциясына қосылуы және оны ратификациялауы туралы" Қазақстан Республикасының Заңы ратификацияланды.

"Техникалық реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының қабылдануымен осы саланың техникалық регламенттері мен стандарттарын техникалық реттеудің халықаралық жүйесіне көшіру жанданды, бұл Қазақстан Республикасының тауарлары мен қызмет көрсету айналымын халықаралық нарықтармен біріктіруге мүмкіндік береді.

2007 жылдың басынан "2007-2009 жылдарға арналған техникалық регламенттерді әзірлеу бойынша жоспарды бекіту туралы" Қазақстан Республикасының Үкіметінің 2007 жылғы 4 мамырдағы № 361 қаулысына сәйкес республикада техникалық регламенттерді әзірлеу бойынша жұмыстар алғашқы рет басталған.

Сонымен қатар, салада техникалық регламенттер мен стандарттарды жаңарту және үйлестіру, осы заманғы әдістермен физика-химиялық оптика-физикалық және микробиологиялық өлшемдерді жүргізу үшін спектрометрия меншікті электрлік өткізгіштік рН-метр бойынша мемлекеттік эталондар модернизация жүргізуді қажет етеді.

Химиялық өнімдерді бірыңғай республикалық сынау лабораторияларын құру қажеттілігі бар.

Жаңа кедендік саясат Кедендік одақтың құрылуына байланысты қабылданған "Қазақстан Республикасындағы кеден ісі туралы" Қазақстан Республикасының Кодексіне сәйкес жүргізіледі.

Жалпы, осы саясат қазақстандық химиялық индустрияға пайдалы әсер береді, өйткені КО мемлекет-мүшелерінен тыс өндірушілерінен кедендік сақтанудың үлкен деңгейін қамтамасыз етеді. Алдында қолданылған режиммен салыстырғанда КО мемлекет-мүшелеріне (РФ мен БР) бұл жөнінде өзгерістер болмайды, өйткені бұл елдер бұдан бұрын да Қазақстанмен бірге алымсыз сауданың бірыңғай кедендік аймағына кірген.

Проблемалар сонынан алыс шет елге өнімдердің экспортын ұйымдастыру кезінде шығуы мүмкін, өйткені Қазақстан БСҰ-на кірмейді, ал КО ену ДСҰ-на кіруді РФ мен БР ДСҰ-на кіруінен тәуелді етіп қояды, олар бұл оқиғадан Қазақстанға қарағанда әлдеқайда алыс орналасқан.

Қазақстан Республикасында инвестициялық қызметті жүзеге асырудың құқықтық негіздері "Инвестициялар туралы" Қазақстан Республикасының Заңымен реттеледі. Заң халықаралық тәжірибеде қабылданған, кірістерді пайдалану кепілдіктерін, мемлекет меншігіне алу және реквизициялау кезіндегі кепілдіктерін, шарттардың тұрақтылық кепілдіктерін деген сияқты инвесторлардың құқықтарын қорғауға кепілдігін беруді қарастырады.

Инвестициялық преференциялар заңды тұлғаларға Қазақстан Республикасының қолданыстағы қаржы заңнамасына сәйкес беріледі.

1992 жылдан бастап 2009 жылға дейін Қазақстан Республикасы тікелей шетел инвестицияларының бірқатар көлемін тартты, бірақ тартылған инвестициялардың шамамен 70 пайызы кен орындарын барлауға және мұнай мен газды өндіруге бағытталған.

Тікелей шетел инвестицияларын тарту үшін еркін экономикалық аймақтарды, индустриалды аймақтарды бұдан әрі дамыту, мемлекеттік реттегіш органдарды күшейту қажет.

Қазақстан Республикасы Индустрия және жаңа технологиялар министрлігі Мемлекет басшысының 2009 жылғы 15 мамырдағы "Нұр Отан" ХДП-ның кезектен тыс XII съезінде Қазақстан Республикасының Үкіметіне берген тапсырмаларының негізінде "Индустриялық саясат туралы" Қазақстан Республикасы Заңының жобасы (бұдан әрі - Заң жобасы) әзірленуде (Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 2 маусымдағы № 326 Өкімі).

Заң жобасын қабылдау мемлекеттік индустриалды саясаттың, өнеркәсіпті мемлекеттік қолдаудың құқықтық және ұйымдастырушылық мәселелерін реттеу қажеттілігімен негізделеді.

5. Нысаналы технологиялық бағдарламалар арқылы іске асырылатын сындарлы технологиялардың тізбесін қоса алғанда, саланы (секторды) инновациялық-технологиялық дамытуды талдау

Ескерту. Тақырып жаңа редакцияда - ҚР Үкіметінің 2014.12.09 № 1283 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

Ескерту. 3-бөлім 4-кіші бөліммен толықтырылды - ҚР Үкіметінің 20.12.2013 № 1378, орыс тіліндегі мәтінге өзгеріс енгізілді, қазақ тіліндегі мәтіні өзгермейді - 2014.12.09 № 1283 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулыларымен.

2010 - 2011 жылдар кезеңінде Корея ғылымды және технологияларды бағалау және жоспарлау институтының (КИСТЕП) әдіснамалық сүйемелдеуімен 2020 жылға дейінгі бірінші ғылыми-технологиялық форсайт (болжау) өткізілген. Бұл ел үшін ғылыми-технологиялық дамудың басымдықтарын және елдің ғылыми-технологиялық дамуының мақсаттары мен міндеттерін айқындауға мүмкіндік берді. Объективті пікірді қалыптастыру және сарапшыларды кеңінен қамту үшін Дельфи әдісі қолданылды, оның шеңберінде кәсіпкерлік, ғылыми және академиялық секторлардың 600-ден астам өкілімен онлайн сауалнама өткізілді.

Қазіргі уақытта КИСТЕП сарапшыларының әдіснамалық қолдауымен химия өнеркәсібі саласында өткізілген форсайттық зерттеулердің негізінде химия және мұнай-химия саласында 2 пилоттық нысаналы технологиялық бағдарламалар әзірленді: "Полимерлерден және эластомерлерден ерекше қасиеті бар өнімді алу технологиясы" және "Мұнай-газды қайта өндіру процестері үшін катализаторларды әзірлеу технологиясы". Нысаналы технологиялық бағдарламалар бизнестің технологиялық проблемаларын шешу үшін барлық мүдделі тараптарды (мемлекет, бизнес, ғылыми қоғамдастық) күштерін жұмылдыру құралы болып табылады.

"Полимерлерден және эластомерлерден ерекше қасиеті бар өнімді алу технологиясы" нысаналы технологиялық бағдарламасын әзірлеу өзектілігі мынада.

Химиялық технологиялар іс жүзінде материалдық өндірістің барлық саласына өтеді, металлургияда, агроөнеркәсіптік кешенде, құрылыс материалдары өнеркәсібінде, медицинада және фармацевтикада, сондай-ақ экономиканың нақты секторының көптеген басқа да салаларында және тұрмыста қолданылады.

Қазіргі уақытта әлемде жылдам дамып келе жатқан өнеркәсіп бағыттарының бірі ерекше қасиеті бар полимерлік материалдар өндірісі болып табылады.

Ерекше қасиеті бар полимерлік және эластомерлік өнім өнеркәсіптің әртүрлі салаларында және халықтың тұтыну тауарлары ретінде кең қолданысқа ие.

Өнімдердің осындай түрлерінің артықшылығына:

1) төмен тығыздықтағы жоғарғы төзімділік, ол машиналар мен тетіктердің конструкцияларындағы болатты алмастыруға мүмкіндік береді;

2) агрессиялық ортаның әсеріне төзімділік, бұл олардан жасалған бұйымдарды қорғаныс жабындарын қолданбай ұзақ мерзім пайдалануды қамтамасыз етеді;

- 3) олардан жасалған бұйымдардың төмен материал сыйымдылығы, ол ұтқыр техникаларды пайдалану салмағын және шығындарын төмендетуге мүмкіндік береді;
- 4) күрделі нысандағы ірі габаритті бұйымдарды қымбат тұратын жабдықтар мен жарақтарсыз дайындау мүмкіндігіне негізделген жоғары технологиялық;
- 5) қолданылатын қоспалардың түріне байланысты жылу-және электрөткізгіштікті, радио және жарық өткізуді кең көлемде реттеу мүмкіндігі;
- 6) арнайы жабдықты қолданбай "далалық" жағдайларда жөндеу мүмкіндігі;
- 7) полимерлерден жасалатын бұйымдардың өндірісін ұйымдастыруға кететін төмен күрделі шығындар;
- 8) температуралардың және кернеулердің кең диапазонындағы жұмыс қабілеттілігі.

Қазіргі заманғы ғылым полимерлердің және эластомерлердің құрамы мен құрылысын өзгертіп, оларға қойылатын талаптарды барынша толық қанағаттандыруына қол жеткізе отырып, арнайы ерекше қасиеті бар өнімдерді жасауға мүмкіндік береді.

Қазақстанда бар ғылыми-техникалық және өндірістік әлеует өнеркәсіп салалары мен халықтың тыныс-тіршілігін қамтамасыз ету үшін республикада сапалы жаңа полимерлік материалдар жасауды болжауға мүмкіндік береді.

Ерекше қасиеті бар полимерлік материалдарды әзірлеу және пайдалану саласындағы ғылыми-техникалық дамуға жүргізілген талдауға сүйене отырып және осы бағытта қалыптасқан әлемдік үрдістерді, сондай-ақ шикізаттық және ресурстық мүмкіндіктерді ескере отырып, таңдалып алынған сындарлы технологияларды іске асыру міндеті республикада өте өзекті болып табылады.

"Мұнайды, газды қайта өңдеу және мұнай, газ-химия процестері үшін катализаторды әзірлеу технологиялары" нысаналы технологиялық бағдарламасын әзірлеу өзектілігі мынада болып табылады.

Термодинамика және химия заңдарына сәйкес катализаторлар реакцияның энергетикалық азырақ күрделендірілген жолдарын қамтамасыз етеді, бұл қайта өңдеу және химия өнеркәсібінде шикізатты тиімдірек пайдалануға мүмкіндік береді. Катализаторлар өнімнің өзіндік құнын айтарлықтай төмендетуге мүмкіндік береді және әдетте оның сапасын жақсартады. Каталитикалық процестердің негізгі мақсаты жоғары сапалы өнімдер алу болып табылады.

Бағдарлама шеңберінде жаңа, анағұрлым жетілдірілген, дәстүрлі және жаңа шикізатты қайта өңдеу үшін қолдануға болатын катализаторлар жасалады. Жаңа катализаторлар, жаңа және түрлендірілген процестер, шикізаттың жаңа көздерінің өзгертілген экономикасы, саяси жағдайлар мен қоршаған ортаны қорғауға байланысты шектеулер туғызатын өзгерістер өнеркәсіптік катализде жұмыс істейтін ғалымдар мен инженерлерге ерекше талаптар қояды.

Өнеркәсіпте катализді қолдану каталитикалық белсенділікті теориялық болжаудан бастап катализаторды дайындау өнеріне дейін кең саланы қамтиды. Катализаторды

таңдаудан басқа оны өндіру әдісін, белсенділігін және сапасын бақылауды сынау әдістерін білу қажет.

Тиімділігі жоғары және селективті катализаторларды әзірлеу және өндіру әрі оларды өнеркәсіпте пайдалану мәселесін пысықтау мұнай мен газды өңдеу бойынша өндірістің техникалық-технологиялық және экологиялық өлшемдерін айтарлықтай жақсартуға мүмкіндік береді.

"Мұнайды, газды қайта өңдеу және мұнай, газ-химия процестері үшін катализаторды әзірлеу технологиялары" нысаналы технологиялық бағдарламасын іске асыру жинақтала келе, мұнай-газ өңдеуші және мұнай-химия өнеркәсібін орта және ұзақ мерзімді перспективада ғаламдық және ұлттық проблемаларға сәйкес келетін анағұрлым жоғары технологиялық деңгейде шығаруды қамтамасыз ететін ғылым, өндіріс, технологиялар мен инновациялар саласындағы анағұрлым қағидатты міндеттерді шешуге мүмкіндік береді.

6. Қазақстан Республикасының жағдайына бейімдеуге келетін бар проблемаларды шешу бойынша шетелдік оң тәжірибеге шолу

Ескерту. Тақырып жаңа редакцияда - ҚР Үкіметінің 2014.12.09 № 1283 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) қаулысымен.

Химия өнеркәсібінің қазіргі даму кезеңінде Қазақстан үшін анағұрлым нәтижелі, бірнеше елдердің индустрияландыру тәжірибелерінің көрсеткеніндей - саланың дамуын басқарудың директивті және индикативті әдістерін қолдану болып табылады.

Шетелдерде саланың өмірлік кезеңдерінің қисығына байланысты саланы дамытуды мемлекеттік реттеудің алуан түрлі әдістері қолданылып келді.

Директивті әдістердің қатарына мыналар жатады:

салалық инвестициялық жобалардың іске асырылуы үшін қажетті инфрақұрылымның құрылысына арналған бюджеттік шығындар;

өнімнің әлемдік нарықтағы оңтайлы логистикалық сызбаларды және бағалық бәсекеге қабілеттігін ескере отырып, химиялық өнімдерді тасымалдауға жеңілдікті тарифтер жүйесін қалыптастыру;

халықаралық уағдаластықтар жүйесін қалыптастыру, ол жүйе химия өнімдерін сатуға және химия өнеркәсібіне қажетті шикізаттарды сатып алуға анағұрлым жеңілдікті шарттар қалыптастыратын еді;

жобаларды іске асыру кезеңінде және пайдалану кезеңінде сатып алулардағы жергілікті қамту міндетті талаптарды, жергілікті персонал бойынша талаптарды белгілеу;

жобаларды мемлекеттік-жеке әріптестік қағидаттарындағы жобаларды іске асыру

Анағұрлым радикалды директивті жоспарлау әдістері индустрияландырудың бастапқы кезеңдерінде Оңтүстік Корея мен Қытайда қолданылды:

жұмыс істеп тұрған кәсіпорындарды жасанды нағайту, олардың бәсекеге қабілеттіктерін арттыру және ауқымда үнемдеу мақсатында холдингтер, конгломераттар қалыптастыру;

әлемдік еңбек өнімділігінің деңгейіне шығу мақсатында еңбек өнімділігінің жоспарын, өндіріс көлемі мен экспорттың жоспарын белгілеу;

нақты қайтарылмайтын мемлекеттік кредиттер және теріс нақты пайыздық ставкалары бойынша мелекеттік банктердің кредиттерін беру;

банктерді мемлекет меншігіне алу;

кәсіпорындардың шетелдік қарыздары бойынша мемлекеттік кепілдік беру;

құнсыздану және төмендетілген валюта бағамын ұстап отыру;

импорттық және экспорттық квоталарды енгізу.

Директивті әдістер саланың жылдам өсу қарқынына қол жеткізуге, жаңа жұмыс орындарын ашуға, өндірісті "нөлден" бастауға, импортты алмастыру мен өнімдерді экспорттауға мүмкіндік береді. Дегенмен мемлекеттік ресурстарды тиімсіз инвестициялау қатерлері, кәсіпорындардың "қарыздық шұңқырларға" түсіп кету қауіптері, экспорттық нарықтық жағдайға тәуелділік, ішкі нарықтағы монополияландыру, шетелдік инвестицияларға тәуелділік секілді қауіптер бар.

Тікелей емес (индикативті) әдістер мемлекеттің қызметтің жалпы қолайлы жағдайларын жасаумен сипатталады, бірақ оған тікелей араласпайды. Мемлекеттік реттеудің тікелей емес әдістері саласына мыналарды жатқызуға болады:

химия өнеркәсібінің дамуы үшін заңнамалық шарттар жасау, тұрақты заңнаманы қалыптастыру;

мемлекеттік кредиттерді төмендетілген пайыздық үстемемен беру және кепілдік беру;

тікелей шетелдік инвестицияларды өнеркәсіптік аймақтар құру және әлеуметтік-экономикалық аймақтар құру арқылы ынталандыру;

сала үшін персонал даярлау;

саланың өнімдеріне сұранысты ынталандыру.

Бұл модельдің кемшілігі реттеу құралдарының күрделілігі болып табылады, сонымен қатар жұмыс істеп тұрған жеткілікті дәрежеде қуатты өндірістер болуы қажет.

Өңдеуші салалардың деңгейі айтарлықтай жоғары болған кездерде, бұл өткен ғасырдың 60-70 жылдарында, мысалы үшін, Жапония мен Германияда болды, мемлекет негізінен сала дамуының инновациялық және бәсекелестік түріне өтуіне әсер ететін шараларға басты назарын аудара бастайды, ал ол ұзақ мерзімді болжау мен ғылыми-техникалық прогресті басқаруды талап етеді:

технопарктер мен бизнес-инкубаторлар құру;

ҒЗТКЖ инвестициялау;

Көрсеткіштің атауы	өлшем бірлігі	2008 ж.	2009 ж.	2010 ж.	2011 ж.	2012 ж.	2013 ж.	2014 ж.
Жалпы қосылған құнды нақты мәнде 2008 жылғы деңгейге қарағанда кемінде 70 % ұлғайту	%	100	75,7	91,9	118,3	122,1	156	177,8
Химия өнеркәсібі өнімін экспорттау көлемін нақты мәнде 2008 жылғы деңгейге қарағанда 38 % ұлғайту	%	100	33,1	58,1	105,8	110,7	123,7	138,8
Химия өнеркәсібі өнімдерінің өндірісіндегі еңбек өнімділігін нақты мәнде 2008 жылғы деңгейге қарағанда 2 есеге ұлғайту	%	100	60,0	150,6	198,6	226,2	185,5	202

Көрсеткіштің атауы	өлшем бірлігі	Ақпарат көзі	2009 ж.	2010 ж.	2011 ж.	2012 ж.	2013 ж.	2014 ж.
Жаңа химиялық өнімдер түрлерінің өндірісін ұйымдастыру	бірлік	ИЖТМ СА	-	-	5	5	5	6
Каустикалық сода*	мың тонна	СА	-	-	30	30	30	33
Хлор*	мың тонна	СА	-	-	9,6	9,6	9,6	10
Тұз қышқылы*	мың тонна	СА	-	-	45	45	45	47
Натрий гипохлориті*	мың тонна	СА	-	-	6,6	6,6	6,6	10
Минералдық тыңайтқыштар	мың тонна	СА	251,7	254	257	260	260	1140
Химиялық шикізатты қайта өңдеу және байыту бойынша жаңа өндірістер енгізу	бірл.	ИЖТМ СА	-	-	-	2	3	4
Күкірт қышқылы	мың тонна	СА	997	997	1177	1177	2527	2527
Аммонит**	мың тонна	СА	-	-	-	15	15	15
Биопрепараттар және гуматтар (өсу стимуляторлары)	мың тонна	СА	-	-	0,6	0,6	0,6	0,6

* - хлор-сілтілік өнімдер өндірісі;

** - жарылғыш заттар өндірісі.

3. Бағдарламаның міндеттері

1. Жұмыс істеп тұрған кәсіпорындарды жаңғырту

Міндеттер көрсеткіштері:

2012 жылы Павлодар қаласындағы "Каустик" АҚ жаңғырту.

2013 жылы Жамбыл облысындағы "Қазфосфат" ЖШС жаңғырту.

2. Озық технологиялар негізінде жаңа бәсекеге қабілетті химия өндірістерін құру

Міндеттер көрсеткіштері:

2013 жылға Ақмола облысындағы Степногор қаласындағы күкірт қышқылы зауытын қайта қалпына келтіру.

2013 жылға Алматы облысында қуаттылығы 600 тонна биогумат өндірісі ("АнаЖер" ЖШС).

2014 жылға Ақтөбе облысында қуаттылығы 880 мың тонна минералдық тыңайтқыштар өндіретін зауыттың құрылысы ("Shilisai Chemicals" ЖШС).

2014 жылға Маңғыстау облысында қуаттылығы 850 мың тонна аммиакті-карбамидті кешеннің құрылысы ("Каспий азот" ЖШС).

3. "Тауаша" жобаларды іске қосудың негізгі мәселелерін пысықтау

2014 жылға калийлі тыңайтқыштардың жаңа өндірісін ашу үшін барлау жұмыстарын жүргізу.

4. Ішкі нарықты отандық өндірістің бәсекеге қабілетті, экспортқа бағытталған қосылған құны жоғары химиялық өнімдермен толтыру

Міндеттер көрсеткіштері:

2012 жылы хлор-сілтілік өнімдер өндіру (Каустикалық сода - 30 мың тонна, тұз қышқылы - 45 мың тонна, хлор - 9,6 мың тонна, натрий гипохлориті - 6,6 мың тонна) және күкірт қышқылы - 180 мың тонна.

2013 жылы биопрепараттар мен гуматтар өндірісі - 600 тонна, кальцийлендірілген сода - 400 мың тонна.

5. Ресурстың базамен қамтамасыз ету

Міндеттер көрсеткіштері:

2014 жылы минералды тыңайтқыштар өндіретін үлкен жобаларды табиғи газбен қамтамасыз ету үшін ұсыныстар енгізу.

6. Тиімділігі жоғары технологияларды жасауға ғылым әлеуетін тарту арқылы химия өнеркәсібі кәсіпорындарының инновациялық белсенділігін арттыру

Міндеттер көрсеткіштері:

2012 жылы химия өнеркәсібінде мамандандырылған шетелдік инжинирингтік компаниямен бірлесіп, мамандандырылған инжинирингтік компания құру ұсынысын дайындайтын жұмыс тобын құру.

2012 жылдан 2014 жылдар аралығында химиялық өнеркәсіптегі қажетті өнімдерді өндіру үшін ҒЗТҚР жұмыстарына гранттар бөлу.

7. Химия өнімдерінің экспорттың әлеуетін арттыру

Міндеттер көрсеткіштері:

2012 жылы халықаралық ұйымдарда аккредитацияланған химиялық өнімдерді сертификаттайтын зертхана құру жөнінде ұсыныс енгізу.

2014 жылы 9 техникалық регламентті енгізу.

2014 жылы 225 мемлекеттік стандартты әзірлеу.

2014 жылы 225 мемлекеттік стандартты әзірлеу.

2010-2014 жылдан бастап өнеркәсіптерге халықаралық көрмелер мен симпозиумдарға қатысу үшін химиялық өнімдердің экспортерларының кеткен шығындарын төлеу.

8. Білікті мамандармен қамтамасыз ету

Міндеттер көрсеткіштері:

2013 жылы химия саласында мамандар дайындайтын Тараз қаласында 600 орындық мамандандырылған лицейдің құрылысы.

2014 жылы химия саласындағы қажетті мамандар бойынша стандарттар жасау.

5. Бағдарламаны іске асыру кезеңдері

Тапсырмаларды орындау үшін 2010 жылдан 2014 жылдар аралығында келесі шаралар болжанады:

1. Технологиялық регламенттер мен стандарттарды енгізу

Экспортталатын өнімдер сапасының әлемдік талаптарға сай келуін, отандық өнімдердің шет елдер тарапынан тартымдылығын арттыру үшін технологиялық регламенттерді жасау мен енгізу, мемлекеттік стандарттарды халықаралық талаптарға сәйкестендіру ұсынылады.

Атап айтқанда, 2010-2014 жылдар аралығында Индустрия және жаңа технологиялар министрлігінің Техникалық реттеу және метрология комитеті 9 техникалық регламентті енгізуді жоспарлап отыр; 013 "Метрология және техникалық реттеу аумағындағы қызметтер" бюджеттік бағдарлама шеңберінде халықаралық талаптармен үйлестірілген 225 мемлекеттік стандартты жасау және енгізу, олардың ішіндегі 145 сынау әдістеріне арналған және 80 мемлекеттік стандарттар өнімдеріне тиесілі болады, мемлекеттік эталондарды жаңарту; қазіргі әдістермен микробиологиялық, оптико-физикалық, физико-химиялық өлшемдер жүргізу үшін рН-метрдің спектрометрлік және хроматографиялық беттік электрлік өткізгіштігі бойынша мемлекеттік эталондарды жаңартуды жүргізу.

Ұсынылған стандарттар төмендегідей химиялық өнімдер түрлеріне бағытталған:

- 1) тыңайтқыштар - 11;
- 2) газдар мен аэрозольдердің анализаторлары - 12;.
- 3) электрондық техника материалдары - 3;
- 4) жарылғыш заттар — 9;
- 5) парфюмерия және косметика бұйымдары — 11;
- 6) құрыштан жасалған аппараттар, беттік активті заттар - 9;
- 7) зертхана жарақтары - 81;
- 8) зертхана жабдықтары - 20;
- 9) тұрмыстық химия тауарлары - 17;

10) химиялық талдау әдістері - 52.

Химия саласындағы жаңа техникалық регламенттер мен стандарттардың жасалуына және енгізілуіне байланысты мынадай мүдделі тараптарға сәйкес ақпаратты жеткізу қажет: химия өнеркәсібінің өнімдерін өндіретін немесе тұтынатын өнеркәсіптік кәсіпорындар мен сатып алушылар, сәйкес сертификаттар берумен айналысатын және регламенттер талаптарына сәйкестікке, өнімнің сапасы мен қауіпсіздігіне баға беретін мамандандырылған зертханалар мен орталықтар, сонымен қатар аталған саланы қадағалайтын мемлекеттік органдар.

Қолданылып жатқан шаралар жөнінде ақпарат беру мақсатында сәйкес құжаттар (техникалық регламенттер және стандарттар) төмендегі ұйымдарға жіберілетін болады: базалық органика, базалық бейорганика, арнайы тұтынушылық химикаттарын, өнімдерін өндіретін және тұтынатын өнеркәсіптік кәсіпорындар, мамандандырылған орталықтар мен зертханаларға өз жұмыстарында пайдалану үшін, сондай-ақ оларды орындамағаны үшін жауапкершілік шаралары. Индустрия және жаңа технологиялар министрлігінің сайтында аталған құжаттар еркін қолжетімді болады.

Бұқаралық ақпарат құралдарында жыл сайын сапа мен қауіпсіздікті растаудың артықшылықтарын және сәйкес техникалық регламенттер мен стандарттарға сай өндірілген сапалы да қауіпсіз өнімдерді сатып алудың артықшылықтарын баяндайтын жарнама акциялары жүргізіліп отырады.

Аталған саланы бақылап отыратын мемлекеттік органдар атқарылатын іс-шаралар жайында белгіленген тәртіпте ақпарат алып отырады.

2. Өнеркәсіпті технологиялық жаңғыртуды қамтамасыз ету

Ескерту. 2-кіші бөлімге өзгеріс енгізілді - ҚР Үкіметінің 20.12.2013 № 1378 қаулысымен.

2012 жылдан 2014 жылдар аралығында "Өнімділік - 2020 бағыты шеңберіне инновациялық гранттар беру" 026 бюджеттік бағдарламасы бойынша жаңа химия өнімдерін шығару, химия кәсіпорындардың технологиялық мәселелерін шешу, басқа да салалардың кәсіпорындарында химия өнеркәсібінің өнімдерін пайдалану бойынша нысаналы қолданбалы ғылыми-зерттеу бағдарламаларын іске асыру болжанып отыр.

Бағдарламалар мемлекеттің, мамандандырылған қорлардың, мүдделі кәсіпорындардың тарапынан зерттеулер жүргізуге тапсырысты қоса қаржыландыру қағидасына негізделетін болады. 2010 жылы бағдарламаларды құрылымдандыру қаржыландыру қажеттіліктері мен оларды іске асырудағы негізгі әріптестерді айқындай отырып жүргізілетін болады. Кейінгі жылдары зерттеулерді тікелей іске асыру жүргізілетін болады.

Аталған жұмыстар әзірлемелерін озық әлемдік деңгейін қамтамасыз ету мақсатында бірлесіп қатысу қағидаттарында қазақстандық және жетекші шетелдік зерттеушілермен

орындалатын болады. Осындай қағидаттарда жаңа химия өнімдерін шығаруға және басқа да салалардың кәсіпорындарында химия өнімдерін пайдалануға гранттар бөлу қажет.

"Индустриялық-инновациялық қызметті мемлекеттік қолдау туралы" 2012 жылғы 9 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Заңын (бұдан әрі - Заң) іске асыру мақсатында Заңның 20-бабында көрсетілген тоғыз бағыт бойынша өтінімдік сипаттағы инновациялық гранттарды ұсыну түрінде мемлекеттік қолдау жүзеге асырылады.

Индустриялық-инновациялық жобаларды іске асыру жөніндегі шығындардың бір бөлігін өтеу және (немесе) төлеу арқылы индустриялық-инновациялық қызмет субъектілеріне инновациялық гранттар беру мәселесі пысықталатын болады.

Қазақстандық мамандар есебінен 30-дан кем емес білікті мамандар дайындауға бағытталған, химиялық өндіріс саласында арнайы инжинирингтік компания құру, өндірісті жобалаудың халықаралық стандарттары мен жаңа әдістерін енгізу, инжинирингтік қызмет бойынша қазақстандық үлесті салада кем дегенде 40 %-ға дейін көбейту, саладағы өндіріс орындарының қызметін ғылыми-инжинирингтік көмек көрсету жүйесін жасау сұрақтары пысықталады.

3. Минералдық шикізат базасын дамыту

Ескерту. 3-кіші бөлімге өзгеріс енгізілді - ҚР Үкіметінің 20.12.2013 № 1378 қаулысымен.

Өткен жылдардағы калийлі тұздардың кен орындарында жасалынған жұмыстар бойынша қолда бар химиялық-талдамалық, технологиялық, геофизикалық, геологиялық және басқа мағлұматтарды зерттеу болжанады. Зерттеу барысында барлау жұмыстарын жасау және бар мәліметтерді компьютерлік модельдеу және сараптау жүргізу жоспарлануда.

Химия өнеркәсібі үшін шикізаттың кен орындары бойынша іздестіру жұмыстары жүргізілетін болады

4. Әкімшілік кедергілерді жою

Ескерту. 4-кіші бөлімге өзгеріс енгізілді - ҚР Үкіметінің 20.12.2013 № 1378 қаулысымен.

Қажетті рұқсат қағаздарын алуға кететін уақытты үнемдеп және химиялық өнімдердің бағасына әсерін төмендету үшін прекурсорлардың айналымы мен өндіруін реттеу аясында рұқсат беру және қарастыру уақыттарын азайту жұмыстары жүргізілетін болады.

Қазақстан Республикасының аумағында химиялық өнімнің айналымын реттеу саласындағы рәсімдерді жеңілдету мақсатында химиялық өнімді тіркеу бойынша мемлекеттік көрсетілетін қызмет ішінара автоматтандырылатын болады.

5. Инфрақұрылымдық қамтамасыз ету

Ескерту. 5-кіші бөлімге өзгеріс енгізілді - ҚР Үкіметінің 20.12.2013 № 1378 қаулысымен.

Жоспарланған жаңа инвестициялық жобалардың іске асырылуы үшін инфрақұрылымның дамыту және мынадай өндірістерге отын-энергетикалық ресурстарды қоюды ұйымдастыру қажет:

- Жамбыл облысындағы кешенді минералдық тыңайтқыштарды өндіру зауыты жобасы бойынша: 20 км. теміржол, 20 км. автожолы.

- фосфат моноаммонийін, фосфат диаммонийін өндіру үшін: 35 км теміржолы, 35 км автожолы, 5 км ЭӨЖ.

2010 - 2014 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының мұнай-газ саласын дамыту бағдарламасының жобасында жылына өткізу қабілеттігі 10 млрд текше метрлі "Бейнеу-Шымкент" газ құбырының 1-ші кезеңінің 1-ші жіберу кешенін 2012 жылы іске қосу болжанады.

Жамбыл облысында кешенді минералды тыңайтқыштар өндірісі бойынша зауыт құрылысының жобасын энергетикалық инфрақұрылыммен қамтамасыз ету мәселесі пысықталады.

Жамбыл облысында кешенді минералды тыңайтқыштар өндіру зауытын, Оңтүстік Қазақстан облысында азот-фосфор тыңайтқыштарын өндіру зауытын салу жобаларын көлік инфрақұрылымымен қамтамасыз ету мәселесі пысықталатын болады.

Газ құбырын іске қосу жаңа өндірістік қуаттардың газ қажеттіліктерін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

6. Өткізу нарықтарына тиімді қолжетімділікті қамтамасыз ету

Ескерту. 6-кіші бөлімге өзгеріс енгізілді - ҚР Үкіметінің 20.12.2013 № 1378 қаулысымен.

Ішкі сұраныстың әлеуетін іске асыру отандық өндірілген тыңайтқыштар мен арнайы химикаттарға деген ішкі сұранысты ынталандыру арқылы жүргізілетін болады. Аталған іс-шара ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірушілерге субсидия көлемін арттыру, субсидия берілетін минералдық тыңайтқыштардың және отандық өндірістегі агрохимиялық өнімдерінің ассортиментін кеңейту арқылы іске асырылатын болады. Бұл ретте, субсидиялау көлемінің артуы отандық өндірістерді пайдалануға беру мерзімдеріне, минералдық тыңайтқыштарды өндіру көлеміне сәйкес жүргізілетін болады.

Сондай-ақ, мемлекеттік қажеттілік үшін отандық өндірушілерден сатып алынатын тауарлардың (жұмыстар, қызметтер) номенклатурасын кеңейту бойынша оған химия

өндірістерінің жаңа өнімдерін енгізе отырып, кейбір нормативтік-құқықтық актілерге өзгерістер мен толықтырулар туралы мәселелері пысықталатын болады.

2011 - 2018 жылдар кезеңінде Еуропалық одақ (бұдан әрі - ЕО) елдерінің аумағы арқылы (ЕО елдерінде 2011 жылдан бастап оларға тыйым салынуына байланысты) сары фосфор тасымалдау үшін цистерналардың жүруіне арналған арнайы рұқсатнама алу мәселесі шешілетін болады.

2010 - 2014 жылдар аралығында "Экспорттаушы-2020 бағыты бойынша сыртқы нарыққа отандық тауарларды экспорттауға дем беру" 022 бюджеттік бағдарламасы барысында экспортты дамыту мен алға жылжыту қазақстандық химия өнімдерінің танымал имиджін жасау, өнекәсіптерге халықаралық көрмелер мен симпозиумдарға қатысу бойынша іс-шараларды іске асыруға химия кәсіпорындары - өнімді экспорттаушылардың шығындарының орнын толтыру шаралардың көмегімен жүзеге асырылатын болады.

Химия өнімдерін экспорттауға лицензия алу рәсімі жеңілдетіледі, әрбір министрлікте келісімдер беру мерзімі қысқартылатын болады.

7. Химиялық өнеркәсіп кәсіпорындарына қаржылай көмек

Ескерту. 7-кіші бөлімге өзгеріс енгізілді - ҚР Үкіметінің 20.12.2013 № 1378 қаулысымен.

Химия саласындағы инвестициялық жобаларды іске асыру үшін жаңа бизнес бастамаларды қолдап, кәсіпкерлік секторды жандандыруға бағытталған қазіргі ("Бизнестің жол картасы - 2010" бағдарламасы) және әзірленіп жатқан бағдарламалар шеңберінде қаржылай көмек көрсетілетін болады.

Шағын және орта бизнес кәсіпорындарының химия өнімдерін өндіру жөніндегі инвестициялық жобаларына жеңілдетілген кредит беру ұйымдастырылатын болады.

8. Білікті кадр ресурстарымен қамтамасыз ету

Ескерту. 8-кіші бөлімге өзгеріс енгізілді - ҚР Үкіметінің 20.12.2013 № 1378 қаулысымен.

Білім беру жүйесі әр салаға қажетті мамандармен қамтамасыз етеді. Бірақ, басым салалардағы жаңа жобаларды іске асыруға мамандар қажеттілігінің мәліметін білу керек. Сондықтан білім беру жүйесі саланың дамуы үшін тек қана бүгінгі емес, ертеңгі күнгі қажетті мамандармен қамтамасыз етуі керек.

Жаңа үлкен өнеркәсіптердің ашылуы салдарынан саланың жылдам дамуы қосымша білікті кадрлар санын қажет етеді.

Химиялық өнеркәсіптегі 12 орташа техникалық және жоғарғы маман кадрларына деген сұраныс ЖОО мен арнайы оқу орындарында дайындау арқылы қанағаттандырылады.

Өнеркәсіптік кәсіпорындардың өкілдеріне жыл сайын химия өнеркәсібі кәсіпорындары үшін сұранысқа ие тиісті мамандарды дайындаудың орны, мамандануы, саны мен мерзімдері туралы ескертпе хабарлама жіберілетін болады. Саланы білікті кадрлармен қамтамасыз ету үшін кәсіптік - техникалық білім беру жүйесін жақсарту, нақты мамандықтар бойынша өнеркәсіптегі кадр қажеттілігінің сараптамасы жұмыстары жүргізіледі.

Экономиканың нақты секторларының отандық саласын мамандармен қамтамасыз етудің бір проблемасы елімізде инженерлі-техникалық жұмысшы мамандарына ғылыми негізделген қажеттіліктің болмауы болып табылады.

Сондықтан, елімізде салалар мен өңірлерді кадрлармен қамтамасыз етуді болжаудың интегрирленген экономикалық-математикалық моделі жасалынады. Аталған модель жүйедегі әр деңгейдегі мамандардың квалификациясын жоғарылату, қайта дайындау процестерін жылдам басқаруға Қазақстанның региондарының әлеуметтік-экономикалық дамуынан бағытталатын болады.

2013 жылы 012 "Білім нысанандарын сейсмикалық тұрақтандыру үшін Алматы қаласының және Алматы облысының бюджеті және білім нысандарын қалпына келтіру және салуды Алматы қаласы және Алматы облысы бюджетінен дамытуға мақсатталған трансфертер" бағдарламасы бойынша Республикалық бюджеттен бөлінген қаражат шеңберінде химия өнеркәсібіндегі өндіріс орындарына жұмысшы мамандарын дайындау мақсатында (аппаратшы, химиялық құрал-жабдықтарды жөндейтін слесарьлар, аппараттар мен бақылау есептегіш құралдарын жөндейтін слесарьлар) Тараз қаласында 600 орындық кәсіптік лицей салынбақшы.

Мамандарды даярлау импорталмастырғыш немесе экспортқа бағытталған өнімді алу мақсатында жаңа технологияларда жұмыс істеуді көздейтін өндіріс орындарының мәліметтеріне сай жүргізілетін болады.

Химиялық өнеркәсіп бойынша үлкен инвестициялық жобалардың маман қажеттілігі осы бағдарламадағы 3-қосымшада келтірілген.

Химия саласы үшін мамандықтар бойынша кадрларға деген қажеттілік Қазақстанның ЖОО-да және ТЖКБ оқу орындарында кадрлар даярлау есебінен қамтамасыз етіледі.

Жергілікті жерлерде жеке басшыларды бекіте отырып, өндірістік тәжірибені 3 ай мерзіммен өндірістік кәсіпорындарда өту жүйесін енгізу мәселесі пысықталатын болады.

9. Саланың қоршаған ортаға әсерін төмендетуге арналған іс-шаралар

Жұмыс істеп тұрған химия өндірістері үшін тарихи ластауларды жою ерекше маңызға ие. Осы мақсатта Ақтау қаласындағы "ҚазАзот" ЖШС 2011 ж. көлемі 40000 тоннаны құрайтын, жалпы құны 570 млн. теңге болатын радиоактивті металл

қалдықтарын жоюды жоспарлап отыр, сонымен бірге басқа да тарихи ластануларды 1,9 млрд теңгеге тазарту қарастырылды. Шымкент қаласындағы "Агрофос-Юг" ЖШС тарапынан жылдық өндіріс қуаты 30 мың тоннаны құрайтын фосфорқұрамдас минералды тыңайтқыштар шығаратын зауыт жобасы аяқталып келеді. Өндірістің шикізаты ретінде 1963 ж. салынған бұрынғы Шымкент фосфор зауытының аумағында жиналған "әлсіз" фосфорқұрамдас шламдар, фосфорқұрамдас қиыршықтар қолданылатын болады. Фосфорқұрамдас шламдардың жалпы көлемі 250,7 мың тоннаны, фосфорқұрамдас қиыршықтардың көлемі 120,0 мың тоннаны құрайды.

Іске асыру құралдары:

Ескерту. Кіші бөлімге өзгеріс енгізілді - ҚР Үкіметінің 20.12.2013 № 1378 қаулысымен.

1. Сала операторы

Мемлекет саясатының негізгі тетігі ретінде "Самұрық-Қазына" ҰӘҚ АҚ "Біріккен химиялық компания" ЖШС (бұдан әрі - БХК) химиялық өнеркәсіптің инвестициялық қызметін жақсарту үшін:

мемлекеттік көмек ретінде өнеркәсіптің негізгі капиталына кіре отырып химия өнеркәсібіндегі басты жобаларға қатысу;

химия өнеркәсібінің даму процессін сервистік қызметпен қамтамасыз ету, инжинирингтік, дистрибьюторлік қамтамасыз ету;

химия саласын дамыту жобаларын іске асыру үшін отандық, шетелдік, халықаралық қаржыландыру жолдарын іздеу;

қызығушылық танытқан мемлекеттік органдар, қоғамдық және ғылыми мекемелердің қаруы үшін химиялық өнеркәсіптің дамуының тиімді жолдарын жасау.

"БХК" сала операторы ретінде болады және жер қойнауын пайдалануға арналған иеліктен айыру құқықтарына ие болу, пайдалы қазбалар кен орындарын игеру мен әзірлеуге қатысу, халықаралық қаржы нарығында қажетті қарыз капиталын тарту және стратегиялық инвесторларды іздестіру бөлігінде мемлекеттің мүддесін қамтамасыз етеді.

2. Қазақстанның химия өнеркәсібіндегі бәсекелестікті қорғау

Қазақстанда отандық химия өндірісін құру немесе қалпына келтірумен қатар, қазіргі уақытта Қазақстан нарығында жақсы танымал химиялық өнімдерді өндіретін шетелдік өндірушілермен бәсекеге түсудің мүмкіндіктері пайда болады.

Бірыңғай кедендік кеңістікті құру енді тек Қазақстанның аумағында ғана емес және көрші елдердегі бәсекелестік үшін, қолданылу аясының кеңдігін назарға ала отырып,

бүкіл кеден одағы мен ЕурАзЭҚ аумағында бәсекелестікті қорғау бойынша шаралар қабылдау қажет.

Бұл жаңа қазақстандық химия кәсіпорындарына көрші нарықтарға шығуға және бәсекеге қабілеттіліктің бар әлеуетін іске асыруға жәрдемдеседі.

Еуропалық одақта (бұдан әрі - ЕО) 2007 жылдың 1 маусымынан бастап Еуропалық парламент және Еуропалық одақтың министрлер кеңесінің химиялық заттарды тіркеу, бағалау, рұқсат беру және шектеу ("Registration, Evaluation, Authorisation and restriction of Chemicals" - "REACH") жөніндегі Регламенті күшіне енді.

"REACH" негізгі мақсаты - адам денсаулығы мен қоршаған ортаны қорғаудың жоғары деңгейін, оның ішінде заттардың қауіптіліктерін баламалы бағалау тәсілдерін қоса алғанда, сондай-ақ Еуропалық одақтың ішкі нарықтарына химиялық заттардың еркін айналымын қамтамасыз ету. "REACH" регламентіне сәйкес келмейтін химиялық заттар ЕО-ға қатысушы елдердің нарығынан алынып тасталынуы тиіс.

Қазақстандық химия өнімдерінің Еуропалық нарықтарға еркін қол жетімділігін қамтамасыз ету мақсатында, отандық тауар өндірушілер химиялық өнімдерін "REACH" талаптарына сәйкес оны тіркеуден өткізу бойынша жұмыстарды жүргізетін болады.

3. Бизнес өкілдерімен қайта байланыс жүйесі

Еліміздің химия өнеркәсібін индустриялық-инновациялық дамуын қолдау жөніндегі ұсынылған мемлекеттік іс-шаралардың сапасы мен тиімділігі айтарлықтай деңгейде бизнес өкілдерінің аталған бағдарламаның іске асуына қызығушылығы мен белсенділігіне байланысты болады.

Осыны назарда ұстай отырып, Индустрия және жаңа технологиялар министрлігі тарапынан бизнес өкілдерімен қайта байланыс жүйесін қамтамасыз ету шаралары қолданылатын болады. Олар бойынша мемлекеттің атқарып жатқан шараларының тиімділігін, химия кәсіпорындарының қажеттіліктеріне сәйкестігі жөнінде кәсіпкерлердің ойларын біліп отыруға және жобаларды іске асыру барысында пайда болатын түйткілдерге дер кезінде түзету әрекеттерін жасай алу үшін жасалып отыр.

Бизнес өкілдерімен қайта байланысты қамтамасыз ету үшін мынадай шаралар қолданылады:

химия өнеркәсібін дамыту жөніндегі конференциялар, кездесулер мен химия өнеркәсібін дамыту жөніндегі жұмыс тобының саланы дамытудың мәселелері мен даму перспективаларын және олар жөнінен шешімдер шығару мақсатында өткізілетін отырыстары;

Индустрия және жаңа технологиялар министрлігі тарапынан бағдарламаның әлеуетін және жұмыс істеп тұрған қатысушыларымен тікелей, телефонмен, электронды пошта арқылы байланыс орнатылады.

теледидардан тұрақты негізде саланың мәселелері мен дамуына байланысты, бизнес пен билік өкілдерінің қатысуымен телевизиялық бағдарламалар өткізілетін болады;

бизнес өкілдері Қазақстан Республикасының Индустрия және жаңа технологиялар министрлігінің поштасына өздерінің қиындықтарын, ұсыныстары мен саланың даму перспективаларын қалай көретіндіктері туралы хаттар жазып, ұсынылған жобалар бойынша жаңа өндірістер ашу мен жаңа технологиялар енгізу жөнінде ақпаратпен алмаса алады.

6. Қажетті ресурстар мен оларды қаржыландыру көздері

1. Бағдарламаны қаржыландыру көздері мен көлемі

Бағдарламаны іске асыруға 2010 - 2014 жылдары меншікті және қарыз қаражаты, сондай-ақ бекітілген республикалық бюджет шеңберіндегі қаражат бағытталатын болады.

2. Инвестициялық жобаларды қаржыландыру көздері мен көлемі

2010 - 2014 жылдарға арналған химия өнеркәсібінің инвестициялық жобаларына арналған құралдарға жалпы қажеттілік шамамен алғанда 1050 млрд. теңгені құрайды (осы бағдарламаның 1, 2-қосымшалары бойынша).

ұлттық институттардың инвестициялары - 603 млн. теңге;
жеке қарыз құралдар.

7. Қазақстан Республикасының химия өнеркәсібін дамытудың 2010-2014 жылдарға арналған іс-шаралар жоспары

Ескерту. 7-бөлімге өзгеріс енгізілді - ҚР Үкіметінің 20.12.2013 № 1378 қаулысымен.

№	Іс-шаралар	Аяқталу нысаны	Орындалуына жауапты	Атқарылу мерзімі	Болжанатын шығындар млн. теңге	Қаржыландыру көздері
1	2	3	4	5	6	7
1. Экономикалық тиімді және экологиялық қауіпсіз жаңа химиялық өндірістер құру						
1	"Көк-Жон" және "Гиммельфарбск" кен орындарының негізінде минералды тыңайтқыштар өндіретін зауыттың құрылысы жобасын іске асыруды мемлекеттік қолдау бойынша ұсыныстар дайындау және енгізу	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныс	ИЖТМ, Қаржымині, ЭДСМ, "Самұрық - Қазына" ҰОҚ" АҚ, (келісім бойынша) "Еврохим-Тыңайтқыш" ЖШС (келісім бойынша)	2012 ж. I тоқсаны	Қажет етілмейді	Қажет етілмейді
	Ірі инвестициялық жобалар үшін импорттық					

2	құрал-жабдықтар мен олардың жинақтаушыларына кедендік баждар салудан босату жөніндегі ұсыныстарды дайындау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныс	ИЖТМ, Қаржымині	2011-2014 ж.ж. I V тоқсаны	Қажет етілмейді	Қажет етілмейді
2. Химиялық өнімдердің экспорттық әлеуетін арттыру						
1	9 техникалық регламентті енгізу	Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысы	ИЖТМ	2010-2011 ж.ж. I V тоқсаны	Қажет етілмейді	Қажет етілмейді
2	225 мемлекеттік стандартты әзірлеу	ИЖТМ бұйрығы	ИЖТМ	2010-2011 ж.ж. I V тоқсаны	Тиісті жылдар бойынша республикалық бюджеттің шеңберінде	Республикалық бюджет
3	225 мемлекеттік стандартты енгізу	ИЖТМ бұйрығы	ИЖТМ	2010-2011 ж.ж. I V тоқсаны	Қажет етілмейді	Қажет етілмейді
4	Химиялық өнімдердің қауіпсіздігі саласында Қазақстан Республикасының Заңнама талаптарына химиялық өнімдердің сәйкестігін айқындауға зертхана құру ұсынысын дайындау	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныс	ИЖТМ	2011 ж. I V тоқсаны	Қажет етілмейді	Қажет етілмейді
5	Химиялық экспорттаушы компаниялардың халықаралық көрмелер мен симпозиумдарға қатысу бойынша шығыстарын өтеуі (расталған шығыстардан алынады, бірақ бір өтінім берушіге бекітілген ең жоғары шектерден аспайды)	Қазақстан Республикасы Үкіметіне ақпарат	ИЖТМ	2011-2014 ж.ж. I V тоқсаны	Тиісті жылдар бойынша республикалық бюджеттің шеңберінде	Республикалық бюджет
6	Еуроодақ елдері аумағында 2011-2018 жылдар кезеңінде сары фосфор тасу үшін цистерналардың жүруіне арнайы рұқсат алу сұрағын шешу	Қазақстан Республикасы Үкіметіне ақпарат	ИЖТМ, ККМ	2012 ж. I тоқсаны	Қажет етілмейді	Қажет етілмейді
3. Өнімдерді ішкі нарықтағы өткізу көлемдерін ұлғайту						
1	Жаңа қуаттарды енгізе отырып, субсидияланатын минералдық тыңайтқыштардың және	АШМ ұсыныс	ИЖТМ	2014 ж. I V тоқсаны	Қажет етілмейді.	

	отандық өндірістің агрохимиялық өнімінің аралуандығын кеңейту.					Қажет етілмейді.
4. Кәсіпорындардың инновациялық белсенділігін арттыру, жоғары тиімділікті технологиялардың өндірісіне ғылыми әлеуетті тарту тетіктерін жетілдіру						
1	Химия өнеркәсібінің басым өнімдері бойынша тәжірибелік-конструкторлық жұмыстар енгізуге гранттар бөлу	Қазақстан Республикасы Үкіметіне ақпарат	ИЖТМ	2011-2014 ж.ж. I V тоқсаны	Тиісті жылдар бойынша республикалық бюджеттің шеңберінде	Республикалық бюджет
2	Жетекші шетелдік бір компаниямен бірлесіп химия өнеркәсібінде арнайы мамандандырылған инжинирингтік компания құру бойынша ұсыныс дайындау жөніндегі жұмыс тобын құру	Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныс	"Самұрық-Қазына" ҰӘҚ" АҚ, ИЖТМ, Қаржымині	2011 ж. I V тоқсаны	Қажет етілмейді	Қажет етілмейді
3.	"Полимерлерден және эластомерлерден ерекше қасиеті бар өнімдерді алу технологиясы" нысаналы технологиялық бағдарламасын іске асыру мәселелерін пысықтау	ИЖТМ-ге ақпарат	"Самұрық-Қазына ҰӘҚ" АҚ (келісім бойынша), "Технологиялық даму жөніндегі ұлттық агенттік" АҚ (келісім бойынша), "Біріккен химия компаниясы" ЖШС (келісім бойынша)	2014 жылғы IV тоқсан	Талап етілмейді	
4.	"Мұнай-газ өңдеу және мұнай-газ-химия процестері үшін катализаторларды әзірлеу технологиясы" нысаналы технологиялық бағдарламасын іске асыру мәселелерін пысықтау	ИЖТМ-ге ақпарат	"Самұрық-Қазына" ҰӘҚ" АҚ (келісім бойынша), "Технологиялық даму жөніндегі ұлттық агенттік" АҚ (келісім бойынша), "Біріккен химия компаниясы" ЖШС (келісім бойынша)	2014 жылғы IV тоқсан	Талап етілмейді	
5. Кадрлық саясат						
1	Химия өнеркәсібі бойынша техникалық және кәсіптілік білім берумен кадрлар даярлауды дамыту жөніндегі салалық кеңес құру	Қазақстан Республикасы Үкіметіне ақпарат	ИЖТМ, БҒМ, Еңбекмині, облыстармен қалалардың әкімдері, кәсіпорындар (келісім бойынша)	2011 ж. I V тоқсаны	Қажет етілмейді	Қажет етілмейді
2	Кәсіби стандарттарды әзірлеуді ұйымдастыру	Еңбекмині, БҒМ ақпарат	Жұмыс берушілер қауымдастығы, ИЖТМ, Еңбекмині, БҒМ	2011-2014 ж.ж. I V тоқсаны	Қажет етілмейді	Қажет етілмейді

3	Тараз қаласында 600 орындық кәсіптік лицей құрылысы	Қазақстан Республикасы Үкіметіне ақпарат	БҒМ ИЖТМ, Жамбыл облысы әкімдігі	2013 ж. I V тоқсаны	291,448	Республикалық бюджет
---	---	--	----------------------------------	---------------------	---------	----------------------

Ескертпе: аббревиатуралардың толық жазылуы:

ИЖТМ - Индустрия және жаңа технологиялар

министрлігі

Қаржымині - Қаржы министрлігі

ЭДСМ - Экономикалық даму және сауда министрлігі

БҒМ - Білім және ғылым министрлігі

Еңбекмині - Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау

министрлігі

АШМ - Ауыл шаруашылығы министрлігі

ҰӘҚ - Ұлттық әл-ауқат қоры

ЖШС - Жауапкершілігі шектеулі серіктестік

АҚ - Акционерлік қоғам

Қазақстан Республикасының
химия өнеркәсібін дамыту жөніндегі
2010-2014 жылдарға арналған
бағдарламаға
1-қосымша

Республикалық маңызы бар инвестициялық жобалар

№	Жоба атауы	Жоба бойынша іс-шаралар	Жоба мақсаты	Жобаның ТЭН және ҚЭН болуы, қай сатыда	Өңірлік орналасуы	Жобаның іске асырылу басы	Іске асырылу мерзімдері	Жауап орын
Пысықталған жобалар								
1	Хлор-негіздік өнімдер өндірісі "Каустик" АҚ	"Пайдалануға беру	Каустикалық сода - 30 мың тонна; Тұз қышқылы - 45 мың тонна; Хлор - 9,6 мың тонна; Натрий гипохлориті - 6,6 мың тонна	ҚЭН, ТЭН-бекітілді	Павлодар қаласы	2008 ж.	2010 жылғы желтоқсан	Павл облы әкімд
2	Күкірт қышқылы зауытын қайта құрылымдау "Қазатомөнеркәсібі" ЖШС	"Қайта жаңғырту жөніндегі жұмыстар, пайдалануға беру	Күкірт қышқылы - 180 мың. тонна	ҚЭН, ТЭН-бекітілді	Ақмола облысы	2009 ж.	2011 ж.	Ақмо облы әкімд Самұ " ҰІ ИЖТІ

Перспективті жобалар

3	"Көк-Жон" және "Гиммель фарбок" кеніштерінің негізінде минералдық тыңайтқыштар шығаратын зауыт салу, Еврохим-Тыңайтқыш" ЖШС, "Самұрық - Қазына" ҰӘҚ" АҚ	"Біріккен химиялық компания" ЖШС капиталдандыру үшін "Самұрық - Қазына" ҰӘҚ" АҚ қаржыландыруы	МАФ - 400 мың тонна, кешенді тыңайтқыштар - 400 мың тонна, карбамид - 600 мың тонна	ҚЭН, ТЭН-жасалу үстінде	Жамбыл облысы	2012 ж.	толық қуатына шығу - 2016 ж.	Жам облы әкімд
---	---	---	---	-------------------------	---------------	---------	------------------------------	----------------

Жеке және қарыз құралдары

4	Кен-байыту фабрикасын қайта құрылымдау, "Химфос" ЖШС, "Қазфосфат" ЖШС, "Самұрық - Қазына" ҰӘҚ" АҚ	"Фабриканы қайта жаңғырту	Фосфор концентраты - 2 млн. тонна	ҚЭН, ТЭН-бекітілді	Жамбыл облысы	2011 ж.	2013 ж.	Жам облы әкімд Самы " ҰС ИЖТІ
5	Кен-байыту фабрикасы базасында күкірт қышқылы цехының құрылысы, "Қазфосфат" ЖШС	Цехты жобалаумен салу	Күкірт қышқылы - 650 мың тонна	ҚЭН, ТЭН-бекітілді	Жамбыл облысы	2011 ж.	2013 ж.	Жам облы әкімд
6	Аммиакты-карбамид кешенінің құрылысы, "Каспий азот" ЖШС	Аммиакты-карбамид кешенінің құрылысының жұмыс жобасын жасау	Карбамид - 850 мың тонна; аммиак - 527 мың тонна	ҚЭН, ТЭН жасалынды	Маңғыстау облысы	2011 ж.	2014 ж.	Маңғ облы әкімд
7	Шилісай кенішінің негізінде фосфор ұнын шығаратын өндірісті ұйымдастыру, "Темір Сервис ЛТД" ЖШС	Пайдалануға беру	Фосфор ұны - 282 мың тонна	ҚЭН, ТЭН жасалынды	Ақтөбе облысы	2010 ж.	2011 ж.	Ақтө облы әкімд
8	Аммофос өндіретін зауыт салу, "Shilisai Chemicals" ЖШС	Құрылыс жұмыс жобасын жасау	МАФ/ДАФ-880 мың тонна	ҚЭН, ТЭН жасалу үстінде	Ақтөбе облысы	2010 ж.	2014 ж.	Ақтө облы әкімд
9	Үшбас және Герес кеніштерінің негізінде моноаммоний мен диаммонийфосфат өндіру, "Үшгер" АҚ, "Қазақстан минералдық ресурстары" ЖШС, "Оңтүстік" ӘКК" ҰК" АҚ	ТЭН жасау, ЖСҚ, ЖСҚ, құрылыс монтаж жұмыстары	МАФ/ДАФ-1 млн. тонна	ҚЭН, ТЭН-жасалынды	Оңтүстік Қазақстан облысы	2011 ж.	2015 ж.	Оңтү Қаза облыс ИЖТ Оңтүс ҰК" /

1	Жарылғыш заттар өндірісі, "ҚКЗҚО Нитрохим" ЖШС	Пайдалануға беру	Аммонит -15 мың тонна	Қажет етпейді	Ақтөбе облысы	2010 ж.	2011 ж.	Ақтөбе облысының әкімдігі, ИЖТМ
2	Фосфор өндірісінің техногендік қалдықтарынан құрамында фосфор бар минералды тыңайтқыштар, өндіру "Агрофос-Юг" ЖШС	Пайдалануға беру	Қарапайым суперфосфат-37,92 мың тонна	Қажет етпейді	Оңтүстік Қазақстан облысы	2009 ж.	2012 ж.	Оңтүстік Қазақстан облысының әкімдігі, ИЖТМ
3	Радиациялық-тігілген полиэтилен өндірісін ұйымдастыру, ядролық технологиялар паркі" ЖШС	Пайдалануға беру	Көпіршіктелген полиэтилен 1 млн. м 2, қыздырылып отырғызылатын жалғағыш манжеттер 1,8 мың тонна	ТЭН, ҚЭН бар	Шығыс Қазақстан облысы	2009 ж.	2010 ж.	Шығыс Қазақстан облысының әкімдігі, МГМ, ИЖТМ

2. Перспективті жобалар (индустрияландыру картасының 2-тобы)

4	Азықтық және техникалық тұз өндіру зауыты, "Каспий" ӘКК ҰК" АҚ, "Өнеркәсіптехжабдық" ЖШС, басқарушы компания	Құрылыс-монтаждау жұмыстары	Азықтық және техникалық тұз -100 мың тонна	Қажет етпейді	Атырау облысы	2010 ж.	2014 ж.	Атырау облысының әкімдігі, ИЖТМ
5	Полимерлік және композициялық материалдар өндірісі, "ЛИК ЗПКИ" ЖШС	Құрылыс-монтаждау жұмыстары	Полиэфир шайыры- 6 мың тонна, қатырғыштар - 150 тонна, әйнекпластик - 150 тонна, ОПДФП-400 тонна, пропиленгликоль - 1 мың тонна, 200 л. бөшекелер - 30 000 дана.	ТЭН, ҚЭН бар	Шығыс Қазақстан облысы	2009 ж.	2014 ж.	Шығыс Қазақстан облысының әкімдігі, МГМ, ИЖТМ
6	Жарылғыш заттар өндірісі, "Аммонит" ЖШС	Зауытты қайта жанарту	Селитралық жарылғыш заттар - 15 мың тонна	ТЭН, ҚЭН бар	Шығыс Қазақстан облысы	2011 ж.	2014 ж.	Шығыс Қазақстан облысының әкімдігі, ИЖТМ
7	Полимерлік жүйелер шығару жөніндегі зауыт, "New Polymer Systems" ЖШС "Алькор" ЖШС	Құрылыс-монтаждау жұмыстары	Полимерлік материалдар - 50 мың тонна	ТЭН, ҚЭН бар	Солтүстік Қазақстан облысы	2009 ж.	2014 ж.	Солтүстік Қазақстан облысының әкімдігі, МГМ, ИЖТМ

Жоғары білім	616	103	Бейорганикалық заттардың химиялық технологиясы	0	0	0	5	0	25	0	0	0	0	52	21
		210	Тау-кен ісі	0	12	91	43	45	15	0	0	0	0	2	2
		111	Энергетик	0	0	35	20	10	15	0	0	0	0	21	10
		138	Тау-кен жабдықтарының инженер-механигі	0	0	25	52	23	11	0	0	0	0	12	15
Барлығы	2989														

Ескертпе аббревиатуралардың толық жазылуы:

БӨҚЖА - Бақылау өлшем құралдары және ақпараттары

2. Химиялық өнеркәсіпке қажет жоғары және орта техникалық 12 мамандықтар бойынша мамандарға сұраныс

1. Бейорганикалық заттардың химиялық технологиясы (орташа техникалық)
2. Органикалық заттардың химиялық технологиясы (орташа техникалық)
3. Химик (лаборант)
4. Резіңке-техникалық өндіріс (орташа техникалық)
5. Полимер өндірудің технологиясы (орташа техникалық)
6. Химия (оқытушы)
7. Химия (мамандандыру): "Химиялық экология", "Криминалистикалық және экологиялық экспертиза")
8. "Химия" (мамандандыру): "Аналитикалық химия", "Химиялық экспертиза"
9. Бейорганикалық заттардың химиялық технологиясы (инженер-технолог); Органикалық заттардың химиялық технологиясы (инженер-технолог);
10. Жарылғыш және пиротехникалық заттардың химиялық технологиясы (инженер-технолог).
11. Мұнай, газ және көмірдің химиялық технологиясы
12. Жоғары молекулалық қосылыстардың химиясы

Қазақстан Республикасының
химия өнеркәсібін дамыту жөніндегі
2010-2014 жылдарға арналған
бағдарламаға
4-қосымша

Химия өнеркәсібі басым кіші салалары бойынша химиялық өнімнің перспективті түрлері

№	Базалық бейорганикалық
1.	Натрий цианид өндірісі
2.	Калий сульфаты өндірісін ұйымдастыру
3.	Кальцинирленген сода
	Мұнай және газ химиясы (оның ішінде полимерлер өндірісі)
4.	Полиэтилендер өндірісі (төменгі тығыздықтағы полиэтилен, желілік төменгі тығыздықтағы полиэтилен, жоғары тығыздықтағы полиэтилен)
5.	Прпилен қатарының өнімдерін өндіру (полипропилен/пропиленоксид)
6.	Поливинилхлорид өндірісін ұйымдастыру
7.	Моноэтиленгликоль өндірісі
8.	Тазартылған терефтал қышқылының өндірісі
9.	Полиэтилентерефталат өндірісі (аморфты және бөтелкелі)
10	Метанол мен формальдегид өндірісі
11	Бутадиен мен синтетикалық каучук өндірісі
	Арнайы химикаттар
12	Нафталиннің негізінде бетонға арналған суперпластификаторлар өндірісі
13	Фосфордың негізіндегі арнайы мақсаттағы химиялық өнімдер: Жану ингибиторлары (антипирендер), Минералды тұздар шөгінділерінің ингибиторлары, пестицидтер (глифосат, мелатион), инсектицидтер майларға қоспалар
14	Фенолды антиоксиданттар